3/122
Martie 2013
Anul XI
1 leu

Cafeneaua literară

Pictură de **Ruxandra PREDUŢ**

Polemica din jurul revistei Tribuna

Cultura română vie – acasă

Mircea Arman este absolvent al Facultăţii de Filologie, care şi-a dat doctoratul cu domnul profesor Mircea Muthu şi este licenţiat şi în drept. A publicat volumele *Poezia ca adevăr şi autenticitate* (2002), *Despre divin*, *poetic şi filosofic în gândirea preplatoniciană* (2004), *O istorie critică a metafizicii occidentale* (2007). E cunoscut ca autor al traducerilor din Martin Heidegger, *Fiinţă şi timp* (1994), în colaborare cu Dorin Tilinca, *Timp şi fiinţă* (1995) şi *Fiire şi timp* (2001). Este membru al Uniunii Scriitorilor din România.

Mircea ARMAN

La sfârşitul anului trecut, Mircea Arman a câştigat, prin concurs, postul de redactor-şef al revistei Tribuna. În primul număr al acestei foi de cultură naţionale, în editorialul intitulat sugestiv *Noua Tribuna*, noul redactor-şef al acestei vechi şi prestigioase publicaţii, dl. M. Arman declară, din capul locului, intenţia programatică de a transforma revista într-o tribună naţională de propagare a valorilor naţiunii române: „De la o gazetă gândită a fi, în esenţă, un rezonator al valorilor şi autorilor transilvăneni, poate mai restrâns, clujeni, *Tribuna* trebuie să devină, cu adevărat, o tribună naţională”. Până aici totul e scris fără reproş, căci e limpede faptul că publicaţiile culturale de patrimoniu ce apar pe tot cuprinsul ţării nu e salutar să fie transformate în foi locale, lipsite de personalitate – cum a fost *Tribuna* de până acum mai bine de o lună – riscul fiind împotmolirea în provincialism.

Rândurile următoare ar fi semnate de oricare dintre prestigioşii conducători ai vechilor publicaţii româneşti, neînregimentate grupului de comentatori insolenţi, fără operă, care conduc, de mai bine de douăzeci de ani, cultura română: „Nu ne interesează găştile, afinităţile sau coteriile literare, ne interesează valoarea, deschiderea, patriotismul adevărat bazat pe valorile naţionale şi europene”. Din nou, absolut corect, autorul editorialului notează următoarele: „Cultura română se află la un moment de răscruce al existenţei ei. Nu cunoaştem o perioadă mai tulbure, mai lipsită de elementul valoare decât cea pe care o trăieşte cultura noastră după Revoluţia din 1989”.

Nu credem să fi existat o perioadă mai tulbure – cu excepţia perioadei stalinisto-dejiste – decât cea post-decembristă, în care s-a instalat o criză a valorilor şi a modelelor de o gravitate evidentă, iar creatorii au fost îmbrânciţi în marginea societăţii româneşti. În continuare, Mircea Arman susţine că „valorile trebuie recunoscute şi promovate, impostura şi autosuficienţa păguboasă căreia i se mai zice «prostie cu ştaif» trebuie arătată şi dezavuată. Nu există deţinători ai adevărului absolut şi nici promotori de valori certe, această confuzie uriaşă o pot face doar cei mânaţi de setea de putere şi arghirofilie”. Ce face, în continuare, Mircea Arman? Cu seninătate şi detaşare, calcă pe un teren minat. E drept că o face aluziv, suficient de transparent însă, ca unii dintre cei avizaţi să sară ca arşi: „În cultura noastră acest mod de a privi lucrurile aparţine unor epigoni ai lui Constantin Noica”.

În nr. 250, urmează un alt editorial, incendiar, subiectul acestui text armanian fiind „falşii profeţi”, care vin „îmbrăcaţi în mantia filosofiei”; iniţiaţii înţeleg, desigur, că este vizat acelaşi grup de comentatori, autori de jurnale, însemnări sau eseuri, în frunte cu autorul jurnalului păltinişian şi eseistul H.R. Patapievici, care a întocmit, în grabă, o „nouă tablă de valori acceptate” şi l-a expediat pe Mihai Eminescu în sintagma „cadavrul din debara”, afirmând că „steaua lui Eminescu a apus” (*România liberă*, 15 ianuarie 2000).

Într-un editorial care ne uimeşte, publicat în *România literară* (8 februarie 2013), preşedintele Uniunii Scriitorilor din România, Nicolae Manolescu, încearcă să-l pună la colţ pe coji de nucă pe neînregimentatul Mircea Arman, care a îndrăznit să se atingă de citadela oficializată a culturii şi literaturii române vii, guvernată de grupul liicean. Limbajul folosit de domnul profesor? În opinia d-sale, dl M. Arman este „diletant, veleitar fără operă şi fără conştiinţă literară, băiat de mingi într-un partid politic” etc.

Urmează un interviu, de fapt, o replică de fiară încolţită a domnului M. Arman, publicată în *Cotidianul* (11 februarie 2013). Câteva declaraţii sunt, evident, inacceptabile şi constituie rodul furiei, în mod cert, ulterior regretate; dacă facem abstracţie de tonul intempestiv, dl Arman are, în câteva puncte esenţiale, dreptate.

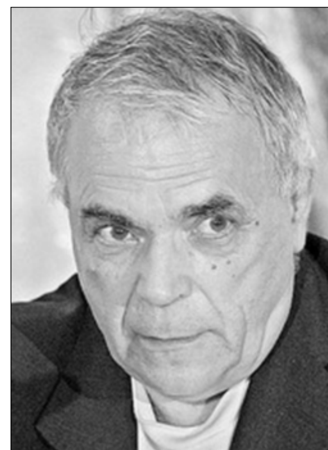
Apoi este dat publicităţii un protest elaborat de „un grup de iniţiativă”, în componenţa căruia intră Doina Cetea, Ion Mureşan, Marta Petreu, Adrian Popescu, Mircea Popa, protest asumat, între timp, de alţi scriitori. Dacă reciteşti textul protestului, vei vedea că, la un moment dat, este invocată conducerea filialei Cluj a USR. Din câte ştiu, nici unul dintre semnatarii iniţiali, cei cinci, nu este membru al conducerii

filialei. Interesant e că Irina Petraş, preşedintele Filialei Cluj a USR, refuză să semneze protestul, după cum a refuzat explicit şi subsemnata. Citind protestul, nu ştiu de ce nu m-am putut debarasa de tonul auzit în literatura epocii staliniste; o seamă de colegi îl pun din nou la colţ pe coji de nucă pe dl Mircea Arman. E totuşi vorba de un membru al USR.

Să recapitulăm. Un membru al Uniunii Scriitorilor din România, în urma unui concurs iniţiat de Consiliul Judeţean Cluj, a câştigat un proiect editorial şi şi-a propus să renască revista *Tribuna*. Cum poate fi justificată reacţia unor colegi, membri ai USR? Din ce motive, nici unul dintre ei n-a iniţiat un protest atunci când din paginile aceleiaşi *Tribuna* erau atacaţi – într-un limbaj ce l-ar concura pe cel caracteristic *Săptămânii* barbiene – importanţi scriitori ai Ardealului? Oare din ce motive nici unul dintre semnatarii actualului protest n-a lansat pe circuitul presei naţionale un comunicat în care să apere de atacuri imunde mari scriitori, artişti şi intelectuali români, acuzaţi, pe toate canalele media, fără dovezi, că au colaborat cu securitatea: Adrian Marino, Nicolae Breban, Mihnea Berindei sau Mihai Botez? Cartea bine documentată a lui Gabriel Andreescu – *Cărturari, opozanţi şi documente. Manipularea Arhivei Securităţii* – este edificatoare în acest sens. Într-o analiză, nuanţată şi incendiară, Virgil Nemoianu, citat şi altădată, se întreba: „De ce plânge lumea aproape în unanimitate de calitatea deplorabilă, joasă, a păturilor politice din România? Nu cumva, zic eu, tocmai din cauza decimării sălbatice a elitelor, continuată prin auto-exilarea valorilor naţionale? (...) Cum se face că loviturile abuzive, violente s-au îndreptat şi se îndreaptă prin excelenţă împotriva generaţiei celei mai europene, celei mai echilibrate pe care a cunoscut-o România în secolul XX? Cât de periculoasă este stârpirea valorilor în numele unor adevăruri inchizitoriale simpliste şi totodată cam dubioase?”

Oare din ce motive scriitorimea românească nu s-a solidarizat, cu aceeaşi rapiditate şi eficienţă, ca să-şi apere valorile ce aparţin „generaţiei celei mai europene, celei mai echilibrate pe care a cunoscut-o România în secolul XX”, valori atacate sistematic în epoca post-decembristă? De ce scriitorii români, solidarizându-se, nu-şi apără valorile de tăvălugul consumismului, al mediocrizării şi tabloidizării, impuse ca stil de viaţă? De ce anume le este frică scriitorilor ardeleni? De renaşterea revistei *Tribuna*? De renaşterea valorilor naţionale, care au fondat naţiunea română modernă, valori, pe care scriitorii români nu s-au grăbit câtuşi de puţin să le apere în ultimii mai bine de douăzeci de ani?

Cum îşi apără valorile fondatoare ale Imperiului Rus scriitorii, prozatorii, intelectualii, academicienii şi profesorii ruşi de epoca trivializării, a consumismului şi mediocrizării programatice, ascunse, uneori, sub masca aşa-zisei globalizări sau a post-modernismului, interpretat abuziv, toate laolaltă menite să saboteze identitatea unei naţiuni? O cultură imperialistă, de veche tradiţie, ca cea rusă, care îi are în epicentrul ei pe coloşii Puşkin, Dostoievski şi Tolstoi, o cultură recunoscută şi respectată pe întreg mapamondul, procedează dezarmant de simplu: îşi solidarizează vârfurile şi aduce conceptul de literatură naţională alături de… cel de securitate naţională! Citind eseul doamnei profesor Livia Cotorcea (*Contemporanul* nr. 2, 2013), veţi afla nu puţine lucruri, între care felul în care domnul profesor Igor Ivolghin, la o masă rotundă moderată de d-sa şi intitulată *Literatura naţională şi securitatea naţională*, a lansat un „semnal de alarmă”, o „provocare şi un avertisment”, „trimise televiziunilor, revistelor, ziarelor, şcolilor şi, nu în ultimul rând, guvernului”. Straniu e că nici unuia dintre colegii d-sale nu i-a trecut prin cap să-l acuze pe poetul Ivolghin de patetism, „predispoziţii pentru exces”, nici de „insistenţa nebună în promovarea unor cauze care au izbândit deja”. Nici „băiat de mingi într-un partid politic” nu l-a numit nimeni. Nici unuia dintre colegii ruşi nu i-a venit ideea să facă un protest „energic”, pentru a-l „linşa” public sau pentru a-l „ucide” în efigie pe poetul Igor Ivolghin, preşedintele Fundaţiei „F.M. Dostoievski”.

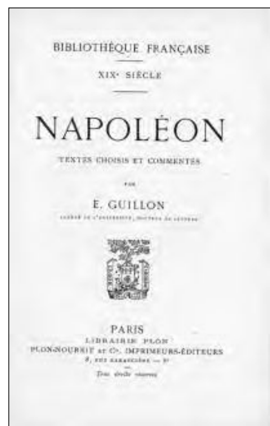
Ce fac majoritatea scriitorilor români? De mai bine de douăzeci de ani se devorează între ei. Între timp, romancierul, poetul şi prozatorul – creatorul român, din opera căruia se hrăneşte şi prosperă inclusiv comentatorul – au dispărut din cetate. Da, ne-am trezit acasă, în exil. *În viaţa literară românească există găşti care se sfâşie între ele*. Ferească-te Dumnezeu să nu accepţi, vorba lui H.R. Patapievici, „noua tablă de valori acceptate”. Ferească-te Dumnezeu să nu accepţi înregimentarea sau să mârâi la adresa acelei table. Ferească-te Dumnezeu să pomeneşti vechea tablă de valori europene, în care a fi european înseamnă, în primul rând, a fi tu însuţi, adică a fi român şi a-ţi conserva identitatea, specificul naţional, despre care excelentul şi inegalul scriitor Mircea Cărtărescu scrie, fără să tresară: „N-am crezut niciodată în specificul naţional”.

Pe scurt, noi am dori, din colţul nostru, ca forţele literare ale Clujului şi Ardealului să se anime în cu adevărat realele şi acutele probleme ale culturii de astăzi. Biata revistă *Tribuna* a avut şi sub regimul comunist, dar şi după Revoluţie, o soartă ingrată; a jucat, mai degrabă, un rol secund. Noi, de aici, din capitală, ne-am dori ca marile reviste tradiţionale ale Ardealului să reprezinte cu adevărat spiritul Ardealului dintre cele două războaie. Să-i dăm, totuşi, o şansă dlui Mircea Arman şi Consiliului Judeţean Cluj să încerce să pună pe picioare o importantă şi necesară Tribună a Ardealului românesc.

Aura CHRISTI

* Articol transmis redacţiei de autoare.

Napoleon Bonaparte prozator

BIBLIOTHÈQUE FRANÇAISE

XIXe SIÈCLE

NAPOLÉON

TEXTES CHOISIS ET COMMENTÉS

PAR

E. GUILLON

PARIS

LIBRAIRIE PLON

PLON-NOURRIT et Cie, IMPRIMEURS-ÉDITEURS

Viitorul împărat al francezilor avea doar 21 de ani când a scris acest text. Este o povestire cu temă orientală, de felul celor pe care ni le-au lăsat Voltaire şi abatele Voisenon. Se distinge prin claritate, dinamism şi folosirea de imagini sugestive. Am găsit-o în volumul „Napoleon” din seria „Bibliothèque Française” (care s-a vrut o galerie a autorilor francezi), tipărită la PLON-NOURRIT et Cie, IMPRIMEURS-ÉDITEURS, Paris.

Personajul principal, impostorul Hakim, le este cunoscut cititorilor de astăzi din opera lui Jorge Luis Borges (naraţiunea „Profetul mincinos Hakim din Merv” din volumul „Istoria universală a infamiei”.

Genialul conducător de armate şi om politic a fost dăruit şi cu un remarcabil talent literar. Acesta se vede în strălucitele sale proclamaţii, mesaje şi discursuri, în corespondenţa de la Sfânta Elena, în lucrările de istorie militară, precum şi în puţinele scrieri beletristice care ne-au rămas de la el, cum este scurta povestire „Masca profet”.

Stendhal, Balzac, Sainte-Beuve, Hugo şi Maupassant au apreciat mult scrierile lui Napoleon. De asemenea Adolphe Thiers, în a sa „Histoire du Consulat et de l’Empire”.

Prezentare şi traducere
Alexandru MĂLĂESCU

MASCA PROFET

Era în anul 160 de la Hegira şi Mikadi domnea la Bagdad. Sub acest suveran luminat şi generos imperiul arab cunoştea o mare înflorire şi avea parte de pace. Respectat şi temut de vecini, Mikadi se îngrijea de propăşirea ştiinţelor, când liniştea fu tulburată de Hakim, care, din îndepărtatul Korasan, a început să-şi facă adepţi în toate provinciile imperiului. Înalt de statură, Hakim era un orator impetuos. Spunea că este trimisul lui Dumnezeu. Predica o morală curată, care plăcea mulţimii. Egalitatea de rang şi de avere era tema principală a predicilor sale. Poporul se aduna sub steagurile lui. Hakim avea o armată.

Califul şi marii dregători ai imperiului încercau să înăbuşe în faşă această răscoală periculoasă. N-au reuşit. Trupele lor au fost învinse de mai multe ori şi puterea lui Hakim creştea pe zi ce trece.

Dar, o boală cumplită, cauzată de oboseala războiului, l-a desfigurat pe profet. Nu mai era acuma bărbatul cel mai frumos dintre arabi. Trăsăturile lui nobile şi severe, ochii mari şi plini de foc făcură loc unui obraz sluţit. Îşi pierduse şi vederea.

Această schimbare putea să scadă mult entuziasmul adepţilor săi. De aceea s-a hotărât să-şi ascundă faţa cu o mască de argint. Aşa li se arăta acum mulţimilor. Nu-şi pierduse puterea de a le impresiona. Vorbea ca înainte şi i-a făcut pe oameni să creadă că şi-a pus masca de argint pentru ca ei sa nu fie orbiţi de strălucirea feţei sale.

Îşi punea din nou mari speranţe în delirul celor pe care reuşea să-i înflăcăreze, când, după pierderea unei bătălii, situaţia lui s-a înrăutăţit brusc.

Numărul adepţilor sectei sale scădea simţitor. A început să scadă şi zelul celor care continuau să creadă în el.

Fortăreaţa în care se găsea acum urma sa fie împresurată curând de trupele califului, iar garnizoana era mică. Trebuie să pieri, Hakime, altfel vei cădea în mâinile duşmanilor!

Şi-a strâns în pripă oamenii şi le-a vorbit astfel: „Iubiţi credincioşi, noi, cei pe care Dumnezeu şi Mahomed ne-a ales să refacem imperiul şi să fim mai buni, nu trebuie să ne temem de numărul duşmanilor! Astă-noapte, pe când voi dormeaţi, m-am prosternat înaintea Domnului şi i-am spus: Tată ceresc, care m-ai ocrotit atâta vreme, ţi-am greşit, eu sau ai mei, de ne părăseşti acum? O clipa mai târziu am auzit o voce care mi-a spus: - Hakime, numai cei care nu te-au părăsit îţi sunt cu adevărat prieteni. Ei sunt aleşii şi ei vor împărţi cu tine bogăţiile trufaşilor tăi duşmani. Aşteaptă să se ridice luna nouă, sapă şanţuri largi şi duşmanii tăi vor cădea în ele ca muştele ameţite de fum.”

Curând şanţurile sunt săpate. Unul din ele este umplut cu var şi pe marginea lui sunt aşezate căzi pline cu băuturi spirtoase.

După această pregătire urmează o masă comună. Beau cu toţii acelaşi vin şi mor apoi cu aceleaşi simptome. Hakim le târăşte trupurile în şanţul umplut cu var, care le mistuie. Dă apoi foc licorii spirtoase şi se aruncă şi el.

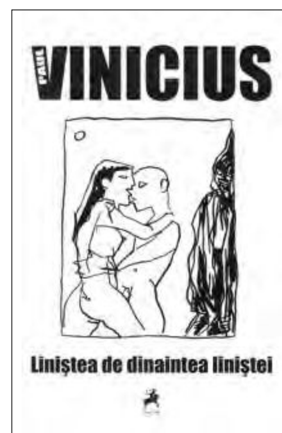
A doua zi, ostaşii califului vor să atace, dar se opresc la vederea porţilor deschise. Pătrund apoi cu grijă în fortăreaţă şi nu găsesc acolo decât o femeie, iubita lui Hakim, care i-a supravieţuit. Astfel a sfârşit Hakim, cel supranumit Durhai, cel pe care adepţii l-au crezut înălţat la cer împreună cu luptătorii săi.

De necrezut! Iată până unde poate merge patima pentru celebritate!

Poezia alcoolului

Poezia alcoolului are state de prestaţie măgulitoare în literele româneşti, de la Dimitrie Stelaru cel intrat în legendă la Nicolae Labiş, doborît de „pasărea cu clonţ de rubin”, şi la mai junii Mariana Marin, Ioan Flora, Ioan Es. Pop, Ion Mureşan. E o emanaţie a unei stări speciale în care conştiinţa luptă cu informul acesteia, precum cu o stihie fiziologică, dar totodată o „iluminare” *sui generis*, încercînd a o capta în imagine, în vibraţie comunicabilă. Uneori disciplina reuşeşte să domine (să nu uităm frazele riguroase formulate de un Edgar Poe sau de un Baudelaire). Alteori dispoziţia bahică intră în scenă de-a dreptul, cu rupturile de sens, cu nebuloasa ei stranie, nemaiavînd puterea unei disciplinări, nădăjduind a fi acceptată drept o confesiune specială. E o erupţie a unei crize coincidente cu o beatitudine, a unei eliberări coincidente cu o servitute euforică. O frămîntare dinlăuntrul fiinţei care înalţă fanionul unei dolorice armonii.

Autorul *Orei fantastice* a întrupat relevant acea beţie dezlănţuită, trecînd peste toate zăgazurile, vorbind despre cele „şapte zile” care „şerpuiau în alcoolul fără continente”. Autorul *Luptei cu inerţia,* în schimb, a ţinut mai strîns frîul inspiraţiei ce-şi lua avînt *inter pocula*. Ca şi de altminteri Ion Mureşan, Ioan Es. Pop şi, de cele mai multe ori, Mariana Marin, întunecat-feerica Madi cea cu un destin infelice.

Ce se întîmplă cu (**Paul**) **Vinicius**?* D-sa pare a reface legătura cu zona Stelaru, cea a licorii magice care cuvîntează ca-n transă, nepăsătoare la convenţii. Poetul are aerul a oficia cu o crispată grandoare propriul său solipsism: „în ţara vinicius chiar şi dimineaţa cade noaptea./ iar în rest/ mult prea mult/ zgomot de inimi”. Localul devine o ţară, excesul e suveran, grijile materiale curente nu contează, animalele iau locul oamenilor, diferenţele dintre zi şi noapte se suspendă, sentimentele emană o rumoare similară cu cea a petrecăreţilor: „în ţara vinicius nu găseşti picioruş de cangur./ vara este iarnă şi iarna e tot iarnă./ acolo totul miroase a fum de ţigară/ şi *nenia* mari beau peste măsură”. Impresia este a unui imaginar dual. Pe de-o parte izvorît din stricta dereglare a subiectului, pe de alta, scăpat fiind oricărui autocontrol, dobîndind un aer obiectiv, aidoma unui şir de fantasme onirice. Străduinţele autorului de a-şi rîndui, alinia, organiza cît de cît notaţiile sînt aproape zadarnice. Ele nu izbutesc a împiedica halucinaţia, de cele mai multe ori substanţială liric, să se impună cu forţa drept atmosferă generală a discursului. Totul e dezlînat, descusut, rătăcit într-un nonsens existenţial care n-ar mai avea nevoie de nonsensul expresiei (aceasta se iveşte de la sine, prin simpla transcripţie a crizei orgiastice): „zile de gudron/ ţigări umede/ piele vînătă de înecat/ sub ploaia fără conţinut/ fără sfîrşit/ fără predicat”.

În acest context ironiile se impalidează, vulgarităţile îşi reduc accentul, fulguraţiile luminoase (chipuri ale unei lumi abolite) alternează cu senzaţiile declinante. Un poem caracteristic este cel ce evocă o remarcabilă predecesoare (*şapte zile de iarbă după madi*). Emoţia, subiacentă, însă constituind totuşi cel mai însemnat vector al acestei producţii, e dată de incapacitatea de-a articula atitudinile obişnuite, logica relaţiilor, cutumele comunicării nu printr-un program al dereglării ci măcar printr-o reţinere asumată reflex. Absurdul pare a veni de la sine. Intenţia unui omagiu adus lui Mihai Şora se încleiază în pasta delirului: „cel mai frumos păr/ pe care l-am văzut vreodată/ nici măcar chip/ nu avea.// dar nici eu/ mîini/ care să-l fi putut/ mîngîia”. Firul poemului cedează. Un talmeş-balmeş de frînturi îl cuprinde, ca şi cum un ins turmentat l-ar întrerupe, clipă de clipă, pe un orator, luîndu-i locul cu spusele sale fără şir, oratorul şi cel care-l bruiază fiind una şi aceeaşi persoană: „Dragostea mea/ de-ai putea vedea şi tu: din dărîmături/ descompunere/ scrum/ şi scîncet/ castanul din faţa ferestrei/ (într-o singură/ bezmetică noapte)/ a izbucnit în flori/ afară încă sîngele curge/ larg/ negru/ liniştitor./ mi-e groaznic de do/ de ti/ sper/ să// nu”. Vorbirea ea însăşi se scurtcircuitează. O restrîngere perplexă, un reflex dureros, anesteziat în răstimpuri doar de uimiri tîrzii, reprezintă scutul împotriva sa însuşi a poetului „împuţinat”, care, recurgînd la pluralul tagmei alcoolice, se întreabă: „ce-om face noi pe-acolo (prin ţinuturi/ cu faptele noastre tocite, cu făpturile noastre rîncede şi atît de lesne de uitat”. Spre a-şi răspunde, pierdut în sublimă iresponsabilitate: „zău, nu am habar”. Vinicius e un poet de-o intensitate cu nimic inferioară celei pe care o vădeşte atît de mediatizatul azi, pe bună dreptate, Ion Mureşan.

Gheorghe GRIGURCU

* Paul Vinicius: **Liniştea de dinaintea liniştei**, Ed. Tracus Arte, 2011, 136 p.

Cabinetul de stampe

În jurul metamorfozei purpurii a lui G. Călinescu

„Cred că problema compromisului în literatură trebuie privită exact invers de cât a fost privită până acum. Cred că publicul în sensul larg al cuvântului, inclusiv criticii literari, ar trebui să-i blameze pe cei care se fac vinovaţi de ingerinţe de orice fel în actul creaţiei, şi nu pe scriitori”.

Alex Ştefănescu

Au trecut două decenii şi mai bine de la „revoluţia din decembrie ’89”, timp suficient pentru critica şi istoria literară de a întreprinde, în sfârşit, o serioasă examinare şi analiză a celor patruzeci de ani de dictatură aşa-zis „democrat-populară” în care cultura şi literatura română au fost obligate, sub forme care mai de care mai aberante, să subziste. Or, ce constatăm? Academia Română şi institutele ei de specialitate, ca să nu mai vorbesc de universităţi şi alte organisme cu sarcini de serviciu în materie n-au întreprins aproape nimic temeinic în acest sens, mulţumindu-se să perpetueze, prin vocea unor intelectuali apolinici, pentru a nu le spune apolitici (citeşte *nostalgici*), judecăţi de valoare şi examinări evaluative menite mai curând să escamoteze tensiunile de pe un front gata oricând, după părerea lor, să fie crunt răvăşit de explozii incontrolabile. În afara unor iniţiative oarecum particulare venite din partea unor critici şi istorici literari oneşti (de cele mai multe ori în afara sferelor de putere exercitate din interiorul unor oficine sau surse mediatice „independente”), recuperarea şi restituirea literaturii de samizdat sau doar „de sertar”, contribuţia literară a „rezistenţilor”, ca să nu mai vorbesc de literatura exilului, rămâne pentru aceleaşi instituţii populate cu inşi de vădită reluctanţă un deziderat uneori de-a dreptul fantezist.

Mă opresc deocamdată aici cu exprimarea deschisă a unor atari opinii reflectând o situaţie ce se poate observa oricând cu ochiul liber, şi deschid, poate cu mai mult folos, o discuţie despre unul dintre cei mai apropiaţi şi mai devotaţi sprijinitori ai regimului comunist, criticul de mare amplitudine intelectuală, dar şi de mare fariseism doctrinar, G. Călinescu. Escamotat şi deturnat de o serie de emuli încă în viaţă, cazul lui de trădare intelectuală – unul dintre cele mai „ciudate” ideologic, dar de la care s-ar putea porni o temeinică analiză a unui pseudo-fenomen literar-istoric – continuă să rămână deschis.

„Societatea burghezo-moşierească” îi oferise lui G. Călinescu, în deceniul anterior instalării cu tancurile la Bucureşti a comunismului, posibilitatea să se formeze temeinic în şcolile ei; să publice şi să se afirme în periodicele timpului aceluia (când el nu mai contenea să-l laude fără nicio rezervă pe Regele Carol al II-lea) deopotrivă ca un mare romancier, dar şi ca un excepţional critic şi istoric literar. Să nu uităm că masiva *Istorie a literatrii române de la origini până în prezent* (1941), operă de un excesiv subiectivism, fără de egal în epocă, făcuse din Călinescu una din vocile critice cele mai temute, dar şi respectate. Scrisă în spirit elitist şi batjocorind tezismul popular socialist sau naţional şi minimalizând pe scriitorii „angajaţi”, indiferent de tendinţă, în paginile ei, aprecia recent extrem de pertinent regretatul Alexandru George, G. Călinescu „îşi arăta dispreţul pentru ‹‹vulg›› şi pentru orice formă de colectivism”. Nu întâmplător, noii lui ocrotitori, începând cu 1947, când a aderat încă din primele zile cu înflăcărare la comunism, au refuzat cu îndărătnicie, mult timp chiar după moartea scriitorului, până în 1982 (!), să-i retipărească monumentala lucrare, opera sa fundamentală probabil. Cărat în „delegaţii” şi purtat în chip de moaşte alături de „tovarăşi” la Moscova, Leningrad şi Kiev (în arhiva păstrată de Vera Călinescu se mai pot vedea şi astăzi două caiete care dovedesc cum s-a străduit în acei ani Călinescu să înveţe limba rusă!), dar şi în China populară până la Marele Zid de la Fluviul Galben, într-o clipă de euforie, potrivit gurilor rele, autorul *Vieţii lui Mihai Eminescu* (1932) şi al *Enigmei Otiliei* (1938), al *Principiilor de estetică* (1939) sau al lui *Şun*… (1940), nu s-ar fi sfiit să spună că „ultima ocupaţie rusească este pentru noi românii o nouă ‹‹descălecare››. Cert e că, ajuns conjunctural, încă din 1946, şef al Partidului Naţional Popular (tovarăş de drum al PCR-ului cu care va şi fuziona ceva mai târziu în cadrul Frontului Democraţiei Sociale), după unele mărturii, G. Călinescu nutrea în secret dorinţa de a-i lua locul ca lider comunist chiar lui Gheorghiu-Dej... Recompensat de tovarăşi, în orice caz, cu titlul de academician, unde îl avea coleg de bancă pe Leonte Răutu, principalul ideolog al partidului unic, deputat în Marea Adunare până la moarte (1965), director al Institutului de Istorie Literară şi Folclor ce mai târziu îi va purta numele, „varză călită” – cum îl numeau îndeobşte emulii lui Nae Ionescu – s-a bucurat de mare trecere în rândurile camarazilor comunişti care efectiv nu mai ştiau cum să-i răsplătească adeziunea şi fidelitatea faţă de Stalin, la început; mai în urmă, tot mai jenant, faţă de Gheorghe Gheorghiu-Dej, şeful suprem de partid şi de stat, cu care se spune că a fost prieten la toartă.

Cabinetul de stampe

Este foarte probabil ca G. Călinescu, să nu fi fost cel mai fericit om de pe pământ în regimul „burghezo-moşieresc”, când se pare că a avut de trecut peste unele greutăţi în cariera didactică, întâmpinând la un moment dat şi atitudinea ostilă a legiunii, deşi în acea perioadă, dacă analizăm cu atenţie situaţia de fapt, tânărul critic a scris şi a publicat la Editura Fundaţiilor Regale nu mai puţin de zece cărţi, pe care tot atunci le-a reeditat în cele mai bune condiţii.

În acel regim, repudiat cu vehemenţă mai târziu de fostul său beneficiar, G. Călinescu a putut să se exprime liber în absolut toate chestiunile politice, sociale şi literare la zi, ţinând ani de zile foarte cunoscuta *Cronică a pesimistului*, pentru ca, din 1956, entuzismat dintr-o dată de canavaua noilor vremuri în care evolua spectaculos, după părerea sa, *omul nou* să susţină, în răspăr, până la moarte, în „Contemporanul”, *Cronica optimistului*. Ce-l va fi determinat pe G. Călinescu, dincolo de multele avantajele materiale şi de imagine oferite de regimul „democrat-popular”, să-şi renege vechea operă şi să-şi trădeze idealurile general umane, trecând la remorca ideologiei partidului comunist, de unde, în circa 20 de ani, abia a mai putut să însăileze câteva opere mult sub valoarea primelor, ţine fără doar şi poate de firea sa caracterizată de unii ca fiind dominată de o „lamentabilă instabilitate de caracter”, însă care se rezumase până atunci doar la „aprecierile literare” (E. Lovinescu, Alexandru George). În mod bizar, după 1947, G. Călinescu părăseşte corabia excepţionalei promoţii a scriitorilor interbelici, preferând anturajul aşa-zişilor poeţi, prozatori şi artişti emanaţi de ideologia şi doctrina comunistă.

În 24 decembrie 1952, la cinci ani adică de la proclamarea Republicii Populare Române, cu ocazia deschiderii festive a Săptămânii Cărţii, înconjurat de crema scriitorimii noi (acad. *A. Toma*, *Mihai Beniuc*, *Traian Şelmaru* (consilier de presă *n.n.*), *Mihai Novicov* (secretar al Uniunii Scriitorilor, *n.n.*), *Petru Dumitriu*, *Al. Jar*, *Nicolae Moraru* (membru în comisia de epurare a presei), *Lucia Demetrius*, *Veronica Porumbacu*, *Eusebiu Camilar*, *Al. Philippide*, *Nina Cassian* (toţi laureaţi ai Premiului de Stat al R.P.R.), „persecutatul” în acea perioadă G. Călinescu, după părerea unora dintre contemporanii noştri, rosteşte o cuvântare în care (potrivit „Agerpres”, citată de *Scânteia* nr. 2540/1952) „după ce a arătat că în trecut poporul nostru nu s-a putut bucura de bunurile culturale produse de el însuşi, după cum îndeobşte nu s-a împărtăşit în vremurile de altă dată, de roadele muncii sale, care-i erau smulse de clasele exploatatoare, a spus: ‹‹Ştiinţa şi arta nu sunt lux, lipsa lor a fost tot atât de adânc simţită de clasa muncitoare ca şi puţinătatea hranei şi a înveştmântării. Omul scăpat de sub asuprirea omului vrea deopotrivă pâine şi bucuria de a vedea opere valoroase de artă plastică, să citească cărţi şi să vizioneze spectacole care să-i înnobileze sufletul. Dreptul la frumuseţe e tot atât de legal ca şi dreptul la muncă. Dacă scrierile lui Shakespeare, Puşkin, Balzac, Eminescu şi alte opere de valoare se cer şi se tipăresc, precum vedeţi, în tiraje de neconceput pentru editori capitalişti, nu este decât o explicaţie şi foarte simplă: s-a ivit un nou public imens şi exigent – poporul. Azi tablourile lui Grigorescu, Andreescu şi a altor artişti realişti pot fi contemplate în muzeele de artă ale R.P.R., cuprinzând mii de opere plastice şi care au fost vizitate anul acesta cam de un milion de oameni ai muncii. Acum merg în numeroasele teatre de stat spre a vedea pe Caragiale, pe marii dramaturgi universali şi operele dramaturgiei contemporane un număr uimitor de spectatori. Au păşit în teatre în stagiunea 1951-1952 peste trei milioane de cetăţeni iar opera lui Caragiale a fost tipărită în anul acesta cu prilejul centenarului în 400.000 de exemplare. Tipărirea clasicilor era odată o afacere mercantilă. Cu toată varietatea unor ediţii, numărul de exemplare rămânea mic şi unii autori nu se citeau. O carte era primită dacă procura legănare şi moliciune. O carte e bună pentru noi dacă dă conştiinţă şi vigoare. Opera de tip vechi era un narcotic, opera în spirit nou este o baie înviorătoare în stropii unei cascade.

Partidul Muncitoresc Român răspândeşte larg în mase concepţia materialistă despre lume şi adevărul ştiinţific despre viaţă şi natură. De aici popularizarea din ce în ce mai mare a cărţii ideologice şi tehnice. Cărţile de ştiinţă apărute recent sau premiate arată preocupările partidului şi guvernului în privinţa planificării exploatării bogăţiilor ţării, a producţiei industriale şi agrare, a construcţiei de noi edificii, a sănătăţii poporului. Manualul inginerului de mine stă alături de studii asupra felului de a vindeca malaria, alături de manuale despre iluminatul electric, despre stilul arhitectonic românesc, despre betonul armat şi tencuieli sau alături de manualul de agroonomie. Înţelegem îndată că statul nostru doreşte să învăţăm cum să cultivăm ştiinţific pământul, cum să extragem cărbunele şi metalele, cum să electrificăm satele, cum să ridicăm noile oraşe socialiste, cum să ne îngrijim sănătatea».

„Pesimistul” Călinescu, criticul rebel angajat înainte de „eliberare” într-o amplă operă de ecarisaj a rebuturilor textuale şi edificare critică a unei opere literare valoroase prin ea însăşi devine în condiţiile noii lumi, a cărei lumină venea de la răsărit, un statistician care deţine nu numai informaţii despre oamenii muncii care au vizitat în 1952 muzeele de artă ale R.P.R. (circa un milion!) dar şi cu privire la numărul de spectatori cu mult mai mare (trei milioane) care au păşit în teatrele româneşti în stagiunea 1951-1952. Mai mult, noul G. Călinescu este profund marcat de tirajul impresionant, fără a fi câtuşi de puţin mercantil, după părerea sa, al operei lui Caragiale editată cu prilejul centenarului. Lăudând asaltul *cărţii ideologice*, el apreciază până şi într-un discurs ocazional că în *noul tip de societate* o carte este bună numai dacă dă „conştiinţă şi vigoare. Opera de tip vechi, concluziona apodictic şi săltăreţ criticul, era un narcotic, *opera în spirit nou* (s.n.) este o baie înviorătoare în stropii unei cascade”. Conform aceleiaşi agenţii de presă, acad. G. Călinescu a vorbit apoi pe larg despre succesele obţinute de literatura nouă inspirată din realitatea construirii socialismului în patria noastră. După ce a analizat activitatea scriitorilor noştri, subliniind marele sprijin pe care aceştia l-au primit din partea PMR, vorbitorul a încheiat spunând: „Citind operele literare şi tehnice tipărite în cinstea împliniri a 5 ani de la proclamarea

Republicii Populare Române, sunt încredinţat că tot mai mulţi îşi vor da seama că, pentru făurirea viitorului măreţ şi paşnic al patriei noastre, este necesară unirea mereu mai strânsă a tuturor cetăţenilor conştienţi sub călăuzirea P.M.R., a tovarăşului Gh. Gheorghiu-Dej, precum şi unirea poporului nostru paşnic cu toate popoarele iubitoare de pace”.

Dar să vedem, fie şi în treacăt, cam care sunt scriitorii a căror operă de excepţie dedicată „construirii socialismului” o citea, analiza şi susţinea la acea vreme academicianul, deputatul şi directorul Institutului de Istorie Literară şi Folclor al Academiei, G. Călinescu. Nu ne va fi tocmai greu, căci, pe aceeaşi pagină a numărului citat din „Scânteia”, oficiosul Partidului Muncitoresc Român, găsim şi următorea notă: „În cadrul Săptămânii cărţii, aseară a avut loc la Ateneul R.P.R. un festival literar organizat de Uniunea Scriitorilor.

Cuvântul introductiv a fost rostit de acad. Camil Petrescu (*un alt renegat de calibru,* n.n.) care a vorbit despre succesele literaturii noastre noi (…).

Cu vii aplauze au fost întâmpinaţi apoi, la tribună, poeţii, prozatorii, artiştii noştri. S-a citit poemul *„Slăvire cânt oraşelor minune”* de A. Toma, poem care vorbeşte despre perspectrivele deschise de partid pentru constucţia şi reconstruţia oraşelor noastre.

Scriitoarea Maria Banuş a recitat poemul ei *„Aici s-a născut Stalin”* .

Poemul *„Act de acuzare”* care demască crimele cotropitorilor Coreei, imperialiştii americano-englezi, a fost citit de poetul Eugen Frunză.

Poetul Mihai Beniuc a recitat *„Stema ţării”* şi poezia *„Nemaipomenita întâmplare”* tradusă din Maiakovski.

Scriitorul Petru Dumitriu a dat citire unui fragment din romanul său *„Drum fără pulbere”* (dedicat grandioasei opere de construire cu forţa de către deţinuţii politici a Canalului Dunăre - Marea Neagră – *obs. mea*).

Artista emerită a R.P.R., Irina Răchiţeanu a recitat un fragment din *Scrisoarea a treia* de Mihai Eminescu, şi prologul din poemul *„Minerii din Maramureş”* de Dan Deşliu.

Au mai citit din operele lor poeţii *Nina Cassian, Cicerone Theodorescu, Eugen Jebeleanu, A. Baconschi, Veronica Porumbacu, Mihu Dragomir, Radu Boureanu şi Victor Tulbure* (s.n.); actriţa Sanda Stan a recitat *„Doină”* de G. Coşbuc”.

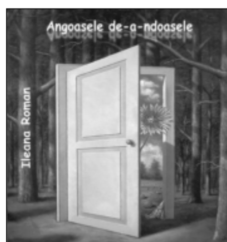
Spre edificare, pentru a înţelege eventual mai bine opţiunea lui G. Călinescu pentru „noua literatură” (dacă poate fi cumva ceva de înţeles în trădarea acestui intelectual), să aruncăm o privire şi asupra producţiei editoriale (de „opere în spirit nou”) prezumată şi atât de lăudată la vremea respectivă de criticul român. Într-un număr din acelaşi an din „Scânteia” (24 aprilie 1952), dăm peste o semnificativă listă de „cărţi noi”, desigur, de natură să satisfacă într-un mai mare grad înaltele exigenţe ale metamorfozei purpurii a criticului G. Călinescu.

„În Editura Partidului Muncitoresc Român au apărut:

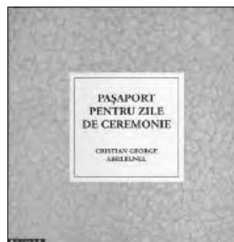
- V.I. Lenin, *Ce-i de făcut?*, ediţia a II-a, 218 pag., 4 lei
- V.I.Lenin, *Economia şi politicul în epoca dictaturii proletariatului*, ediţia a II-a, 23 pag., 30 bani
- Maxim Gorki, *Viaţa lui Hlim Samgin*, vol. II, Editura de Stat pentru Literatură şi Artă, 617 pag., 14,85 lei
- Maxim Gorki, *Pentru pace şi democraţie*, Editura Cartea Rusă, 319 pag., 6,97 lei
- A.P. Cehov, *Nuvele*, vol. I, Editura Cartea Rusă, 285 pag., 5,95 lei
- A.P. Cehov, *Nuvele,* vol II, Editura Cartea Rusă, 445 pag.,10,63 lei
- A.S. Serafimovici, *Opere alese*, Editura Cartea Rusă, 375 pag., 9,09 lei
- Boris Polevoi, *Oamenii construcţiilor comunismului*, Editura Cartea Rusă (Colecţia A.R.L.U.S.), 81 pag., 76 bani
- V. Grossman, Nuvele, Editura Cartea Rusă, 215 pag., 4,63 lei
- Iosif Dik, *Şuvoiul de foc,* Editura Tineretului, 139 pag., 2,90 lei
- I. Artiomenko, *Colaborarea creatoare între oamenii de ştiinţă şi oamenii muncii din producţie în U.R.S.S.*, 91 pag., 1,57 lei
- N.S. Maslova, *Productivitatea muncii în industria U.R.S.*S., Editura de Stat pentru Literatură Ştiinţifică, 253 pag., 5,42 lei
- *** *Planificarea operativă a producţiei,* partea I-a (*sic)*, Editura de Stat pentru Literatură Ştiinţifică, 318 pag., 8,04 lei
- *** *Planificarea operativă a producţiei*, partea a II-a, Editura de Stat pentru Literatura Ştiinţifică, 103 pag., 2 lei.”

Ştefan Ion GHILIMESCU

Ileana ROMAN, ***Angoasele de-a-ndoasele***, Editura *Prier,* Turnu-Severin, 2012

Cristian George ABREBENEL, ***Paşaport pentru zile de ceremonie***, Editura *Brumar,* Timişoara, 2012

Emilia DĂNESCU, ***Recurs la memoria nopţii***, Editura *Singur,* Târgovişte, 2012

Ancheta *Cafenelei*

POEZIA POSTMODERNĂ

1. O parte a scriitorilor şi a criticilor noştri a vorbit şi continuă să vorbescă despre poezia postmodernă sau postmodernistă. Cine sunt aşa-numiţii poeţi postmoderni? Generaţia '80 în totalitate, o anumită fracţiune a ei – poeţii *Cenaclului de luni*, după cum crede Mircea Cărtărescu (vezi *Postmodernismul românesc*, 1999) –, poeţii optzecişti şi cei şaizecişti (Nicolae Manolescu, în vol. *Despre poezie*), poeţii generaţiilor sau valurilor poetice '80, '90 şi 2000, aşa cum susţine Dumitru Chioaru în antologia *Noua poezie nouă* (2011)?

2. În volumul *Postmodernismul românesc*, Mircea Cărtărescu afirmă că „prin 1985 (…) optzecismul era deja epuizat ca formulă poetică" şi că poezia optzecistă s-a salvat prin „angajamentul în lumea postmodernă", prin „orientarea ei (…) către cultura de tip nord-american, astăzi un adevărat arhetip al postmodernităţii", aşadar prin sincronizare.

Credeţi în sincronizare? Asigură de la sine modelul american sau cel occidental, în general, calitatea poeziei obţinute „prin sincronizare"?

3. Cum definiţi dv. aşa-zisa poezie postmodernă din spaţiul cultural românesc? Care sunt trăsăturile specifice, definitorii ale acesteia? Se regăsesc trăsăturile poeziei noastre postmoderne printre trăsăturile poeziei postmoderne americane (occidentale) de valoare?

4. Mircea Cărtărescu găseşte că poezia postmodernă românească se trage/provine din *Cenaclul de luni* şi că ea are cinci poeţi optzecişti-postmoderni de valoare (vezi *Postmodernismul românesc*), iar Nicolae Manolescu, în *Istoria critică a literaturii române…*, mizează pe 18 poeţi postmoderni, dintre care 11 sunt tot din *Cenaclul de luni*.

Provine poezia postmodernă românească în mod prioritar din *Cenaclul de luni*, sau poeţii postmoderni de luni sunt doar cei oficiali? Dv. câţi poeţi performanţi postmoderni credeţi că avem? 5, 10, 100? Aveţi curajul să ne daţi câteva nume de poeţi postmoderni valoroşi?

5. Credeţi că poezia optzecistă „este principalul (dacă nu singurul) sistem de referinţă", „atât pentru cititorii avizaţi, cât şi pentru cei mai tineri poeţi", aşa cum spune Alexandru Muşina în *Antologia poeziei generaţiei '80* (prefaţă la cea de-a doua ediţie, 2002)? Adică, dacă ne raportăm la poezia modernă sau la cea postmodernă în general, suntem cumva pierduţi pentru poezie?

6. Generaţia poetică optzecistă este „cea mai bogată şi valoroasă generaţie poetică apărută în ultimii 45 de ani", spune Al. Muşina în *Antologia poeziei generaţiei '80* (*Prefaţă*, 1993). Ce rezonanţă credeţi că are poezia optzecistă sau optzecist-postmodernă în context contemporan universal?

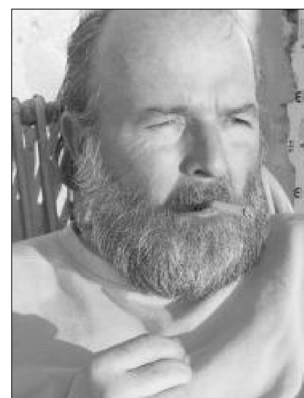
7. În seminarul de la Stuttgart din anul 1991, numit *Sfârşitul postmodernismului: noi direcţii*, s-a discutat despre epuizarea literaturii postmoderniste şi despre naşterea unei noi literaturi.

Este postmodernismul occidental în criză? Este acesta deja o literatură a trecutului? Şi cum vă apare dv. insistenţa/stăruinţa întru postmodernism a poeţilor români, care după ce s-au sincronizat cu postmodernismul american cu trei decenii mai târziu, continuă să rămână în tranşeele postmoderne chiar şi după ce steaua lui (se pare că) a apus?

8. Dacă nu credeţi în poezia postmodernă, în ce poezie credeţi totuşi? Ce fel de poezie se face acum la noi? Care sunt notele ei definitorii şi ce şanse are ea să se impună, dacă o raportaţi la poezia postmodernă oficială, adică la cea susţinută azi de *Guvernul Literar Postmodern*?

Anchetă realizată de **Virgil DIACONU**

Alexandru PETRIA

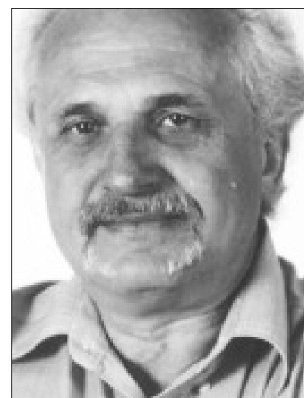

Poezia posmodernistă, ceferistă sau cu pană în fund

Discuţiile de acest soi îmi provoacă, în acelaşi timp, zâmbete şi un imens plictis. Seamănă cu a nu putea bea apă fără să ştii exact structura ei. Cine gândeşte aşa, când e însetat? Şi merită să-ţi baţi capul dacă apa este potabilă?

Apoi, Cărtărescu este Papa, de este atât de citat? Să fim serioşi. Important e ca poezia să comunice, să nu fie o mortăciune prinsă între nişte coperţi de carte, defazată faţă de prezent. Că vor unii să-i spună posmodernistă, pompieristă, ceferistă sau cu pană în fund denotă că nu sunt foarte ocupaţi cu treburi mai serioase. Cu scrisul ei, de exemplu.

Radu ULMEANU

Poezia postmodernă românească propriu-zisă e sută la sută artificioasă, deci o poezie minoră

1. Poezia postmodernă este o invenţie a criticii literare, pe care unii poeţi ascultători au încercat să o transpună în realitate, o realitate artificială, nesusţinută din interior. Nu cunosc poeţi postmodernişti cu adevărat valoroşi, sau, în măsura în care sunt valoroşi, nu sunt valoroşi prin postmodernismul practicat. Nu întâmplător postmodernismul a ţâşnit, ca după un fel de orgasm colectiv, din *Cenaclul de luni*, unde era la mare căutare.

2. Fiecare e liber să spună orice năzbâtie doreşte, riscul este de partea celor care se iau după el.

3. **4**. Poezia postmodernă românească propriu-zisă e sută la sută artificioasă, cum spuneam, deci o poezie minoră.

5. Poezia optzecistă „este principalul (dacă nu singurul) sistem de referinţă"… Şi asta e tot „o exageraţiune", şi încă una fabuloasă!

6. E lăudabil, până la un punct, să agiţi cu atâta îndârjire un stindard, dar, de la o vreme, baloanele se dezumflă sau se sparg. Rezonanţa e aceea a oricărui fenomen minor, a oricărei mode.

7. Adevărata stea, chiar dacă nu mai e, aşa cum zice Poetul, *azi o vedem*. Nu e şi cazul postmodernismului.

8. Cred în Poezia scrisă de Poeţi, atât şi nimic mai mult.

Horia DULVAC

Asistăm, în fond, la ceea ce s-a numit o „ideologie victorioasă" a marginaliilor

1. Mult vehiculata (mai ales în mediile noastre literare naţionale – suferind de o „bună" şi pitorească retardare) sintagmă – „poezie postmodernă" – nu excelează cred prin originalitatea simptomelor sale clinice. Nici nu este mai mult decât ceea ce conceptul ca atare a demonstrat în cultură, în genere: un concept cu o carieră frumoasă, uşor epuizată, a vremurilor care au succedat modernităţii, cu întregul lor alai al deconstrucţiilor, puciurilor şi înlocuirilor de tot felul.

În ceea ce mă priveşte, în filozofie de pildă, am urmărit cu atenţie deconstructivismul, neopragmatismul (oare ce o să urmeze după postmodernismul literar- *neopostmodernismul*?), fascinat de mecanismul prin care se petrece înlocuirea de care pomeneam a stabilimentelor altădată de neatacat ale marilor idei, de felul în care acestea sunt înlocuite cu alte perspective şi limbaje. Într-o lume în care până şi ideea de esenţialitate religioasă e subsumată contingenţei, revoluţiile sunt doar în interiorul discursurilor, pentru că, vorba lui Rorty, „vechiul limbaj ne-a plictisit"; şi asta e, în logica schimbării, legitim, iar postmodernismul nu ar mai putea proba resurse care să ne producă surprize. Asistăm, în fond, la ceea ce s-a numit o „ideologie victorioasă" a marginaliilor, preocupate obsesiv de afirmarea propriilor rosturi şi mesaje, ceea ce înseamnă desigur o bătălie pe viaţă şi pe moarte pe terenul discursurilor.

Dar cel puţin două lucruri m-au fascinat cu predilecţie în toată această poveste, două detalii pe care nu le puteam soluţiona şi care şi-au găsit explicaţie (din perspectiva propriei mele reflecţii) în *legitimităţile* libertăţii. Prima era: cum este posibil să înlocuieşti sisteme de gândire clasice atât de bine

structurate şi care păreau a servi tuturor provocărilor gândirii, cu ceva atât de frivol, care era propunerea deconstructivistă (şi implicit postmodernă)? Am urmărit cu fascinaţie cum aşa ceva nu numai că a fost posibil în secolul trecut, ba chiar s-a şi produs – întreaga hartă a gândirii clasice a fost redefinită şi afirmată în termeni noi de putere. Călcâiul lui Ahile, vulnerabilitatea, în acest caz le constituiau tocmai aparenta perfecţiune a vechilor sisteme şi incapacitatea lor de deschidere (un sistem perfect nu mai are nevoie de nimic care să îl completeze, dar nici nu mai este capabil de a absorbi şi recunoaşte un discurs periferic, pe a cărui legitimitate o contestă). Aşa că nimic nu a stat în calea acestei redefiniri: conceptele tari au fost înlocuite cu cele slabe, s-a inventat *sistemul* deconstrucţiei, ca o armată cu metodă; nimic nu poate sta în calea dorinţei omului marginal, a omului alungat - care suntem noi acum, în deplină contingenţă - care are încifrat în codul genetic al existenţei sale misiunea de semnificare, chiar şi cu preţul morţii (un preţ care îi constituie de fapt în mod fatal propria sa condiţie) .

În fine, înainte de a divaga prea mult, cea de-a doua mirare a mea era legată de cum e posibil să conciliezi această frivolitate cu acea parte din natura ontologică a existenţei omului – care, în virtutea unei anumite poziţionări faţă de Dumnezeu dispune de o anume esenţialitate – cel care e nu numai alteritate şi risipire, dar şi un soi de dare de seamă, prin structura lui, a felului în care e organizat Logosul sau divinitatea, şamd. Cum e posibilă libertatea într-o lume raţională, ale cărei comandamente sunt închiderile, prin excelenţă, şi cum poţi legitima (libertatea) în acest context? Răspunsul abrupt este că libertatea îşi extrage resursele de legitimitate tot din natura izgonită a omului, iar acest capitol rămâne deschis cât timp el va avea istorie.

Am simţit probabil nevoia acestui larg preambul, pentru că întreaga problematică din Anchetă se aşază sub aceste auspicii, în care ceea ce s-a numit „cotitura limbajului” în filozofie este un fapt esenţial; adaug la acestea şi preocuparea pe care am avut-o ca scriitor, în ceea ce priveşte legitimitatea libertăţii limbajelor şi o altă chestiune mai substanţială – importanţa limbajelor în economia lumii.

Acestea fiind spuse, răspunsul la întrebarea de mai sus devine foarte simplu: scriitorii, literatura nu s-au situat niciodată în afara unei deconstrucţii, chiar în perioada de maximă conformitate a formulelor plastice. Actul creator este prin natura lui o explorare în limbaj (şi în fiinţă – ca să redevenim gravi) şi asta e menirea lui. Aşa că generaţia optzecistă e fatalmente *postmodernă,* misiunea, rostul existenţei sale în literatură nu putea fi altul decât să înlocuiască formulele de expresie ale generaţiei şaizeciste, care a făcut şi ea ce a putut şi care a dat vârfurile sale, iar această misiune dizidentă era cu atât mai acută cu cât tocmai ieşeam din cadrul unor structuri stilistice aparţinătoare ideologiei totalitare.

Dacă ea e reprezentată în mai mare măsură de fracţiunea ce forma curentul *Cenaclului de luni* în detrimentul celorlalţi optzecişti - asumaţi fatalmente sub aceeaşi idee directoare, aşa cum se întâmplă de obicei că entităţile generale fagocitează şi fac ordine în jur – acesta e un detaliu *post*, lipsit de importanţă în sine, iritant atunci când nu mai eşti dispus să cauţionezi niciun fel de coterie literară. Ca să fim mai radicali, acesta e un detaliu minor (exceptând poate doar preocuparea strict ştiinţifică pentru istoria literaturii, cu segmentările şi hermeneutizările sale post factum), devreme ce scriitorul care scrie acum are în faţă imensa perspectivă a libertăţilor discursurilor şi vastul câmp de desfăşurare a expresiei (adică un viitor care foarte probabil va deturna – nu fără convulsii – în cea mai mare parte ierarhiile existente şi care va crea un nou câmp de manifestare explorării în limbă şi contingenţei poetice).

2. Afirmaţia cărtăresciană este cât se poate de exactă – ca formulă poetică, aşa cum s-a clamat deseori aproape cataclismic, optzecismul pare a-şi fi epuizat energiile. Să nu uităm detaliul semnifiactiv că el a adăpostit *in nuce* textualismul, care era un soi de estetism solipsist, eşuat cumva prin lipsa de perspectivă în ceea ce priveşte angajarea, acţiunea (pragmatiştii, care au asumat şi într-un fel asimilat deconstructivismul, vorbeau de o *dimensiune acţională* a ideilor) pe care o reclamă contingenţa poetică. Că ulterior textualismul ar fi încercat cumva timid să îşi reclame un soi de subversivitate tăcută – asta părea a fi deja prea mult - şi de fapt nici nu a fost luată în seamă dimensiunea sa dizidentă.

Ceea ce poate a realizat optzecismul a fost ieşirea din închiderile şaizeciste: fie din unele cadre ideologice, fie din capcanele unor esenţialităţi ale discursului simbolic de tip nichitastănescian, şamd.

Bun, dacă asta au realizat, înseamnă că au şi terminat, adică resursele li s-au epuizat şi nu puteau să se orienteze spre energiile destul de active ale întregii culturi postmoderne – cea pe care Cărtărescu a aşezat-o într-un arhetip american, cadrul acestuia fiind în realitate mult mai larg, conţinând bogate resurse europene - un soi de combustibil al globalizării. Dacă credem în sincronizare: aceasta (sincronizarea) e un fapt care ni se întâmplă fără voia noastră într-un mod oarecum obiectivat, care ţine de – culmea – unele resorturi esenţialiste ale ideii în genere. Pentru claritate, e suficient apelul la Jung – ideile/entităţile generale au viaţa lor care se coboară în particularul în care se produc (ca divinitatea în oameni – pentru a recurge la o altă imagine esenţialistă). Energiile sincronizării nu ţin deci de credinţa noastră sau de voinţa individuală, ci reclamă şi ele o necesitate care decurge din ceea ce am spus anterior: din forţa globalizatoare a ideilor, din natura entităţilor generale (care sunt, spre deosebire de fiinţele individuale, perene, aproape nemuritoare).

În orice caz, de fiecare dată atunci când o alteritate ajunge la consacrare – îşi atinge misiunea – brusc se contamineaza şi ea de metehnele închiderilor totalitare.

Iar de vreme ce acest lucru - adică sincronizarea - se produce şi are în conţinutul ei ceva esenţial - desigur că nu mai are importanţă ce cred despre asta, dar eu unul cred în ea.

3. După cum s-a văzut, *postmodernismul optzecist* nu pare a fi deservit prea mult această nevoie a istoriei pentru

deconstrucţie şi a literaturii spre explorarea acelor *terra nova* ale limbajelor. Regăsesc deseori în formulele de expresie ale colegilor mei optzecişti formule anchilozate care ţin mai degrabă de un manierism prea repede instalat după vremelnica detronare a şaizeciştilor. Cu deliberată răutate adaug că această clasicizare s-a petrecut prea repede, deodată cu detaliul (simbolic doar invocat) al ingestiei de către protagonişti a titlurilor universitare. Despre nouăzecişti şi douămiişti s-a vorbit tot ca despre un val uşor perdant – imputându-li-se că sub euforia depăşirii închiderilor optzeciste, atâtea câte erau ele – au eşuat în ceea ce priveşte substanţialitatea celui de-al doilea plan de reflectare, adică frusteţea excesivă, sărăcia sau absenţa multiplei resemantizări a textului. O mare parte din aceste reproşuri par să fie adevărate. Trebuie o substanţialitate, o energie (chiar dacă finalmente ea e esenţialistă) a textului, dincolo de deconstrucţie, autorul se pune pe sine în loc, ca subiect al viitorului chalange – pentru un alt candidat la centură, ca la box.

În ceea ce priveşte poezia americană – nu o cunosc decît cu totul superficial şi accidental – din relatările unui poet remarcabil şi iubitor de libertate recunoscut în America – Andrei Codrescu – am înţeles că nici acolo lucrurile nu stau atât cât s-ar dori de mulţumitor – cred însă că absenţa (la americani) preocupărilor culturale multidisciplinare (care ne e nouă europenilor sau românilor la îndemână) e compensată clar de lipsa de inhibiţie şi mai ales de familiaritatea acelei coabitări cu libertatea – inclusiv în formele ei stilistice – căci nu se poate imagina un poet bun care nu e liber cu adevărat.

4. Aceste topuri m-au indispus în aceeaşi măsură în care mă revoltă şi acum capacitatea scriitorilor – pe care o descopăr din ce în ce mai vastă – de a se face complici la mici tăceri care ucid, la vorbării şi discursuri care clamează, şi aşa mai departe. Înainte de toate, o justă ierarhie literară se sprijină pe o fundaţie de generozitate şi onestitate: trebuie să recunoşti imediat (atunci când vezi pe altul mai bun decât tine) această iluminare şi să o saluţi, aş spune cu biblică bucurie.

Recunosc deja cu tristă blazare reflexe bizare, meschinării care îţi taie respiraţia şi în final dovezi clare privind lipsa de caracter ale unor actori de putere în spaţiul cultural românesc şi încerc să nu mai am nicio aşteptare. Asta nu mă poate opri să observ că felul în care arată celebrele ierarhii poetice e şi el direct proporţional cu aceste simptome clinice: rezultatul nu poate să fie altceva decât o prelungire a iluziilor de putere culturală a unor actanţi culturali şi o întârziere în ceea ce priveşte o creştere a fenomenului literar sănătoasă.

Aşa că nu marşez la niciunul dintre topurile avansate şi la niciunul dintre numerele de premianţi care încap pe podium: am fost încântat de prietenia şi delectat de literatura unor scriitori omologaţi în egală măsură cu aceea a unora practic neluaţi în seamă. Dar de cele mai multe ori mi-a făcut mai mare plăcere descoperirea unui prieten/scriitor nou. NU înţeleg de ce critica sau opinia publică nu manifestă acelaşi apetit spre noutate şi surpriză. În logica discuţiei, rezultă două distincţii: fie distinşii noştri critici nu au acces la scriitorii care scriu chiar acum, indiferent de curente sau vârstă, la formulele / noutatea formulelor lor de expresie propuse, ceea ce e foarte probabil şi fiindcă nu prea sunt interesaţi de practicarea meseriei grele şi oneste. Fie distinşii noştri critici nu deţin organul critic sau acesta le este deja prea tocit, care să reacţioneze sau să sesizeze imensa în fond bucurie a descoperirii unor zone plastice încă neexplorate, sau descoperite chiar atunci.

Nici nume nu pot da, fiindcă aş enumera printre cele câteva deja cunoscute şi alte nume încă neluate în seamă, ceea ce, repet, e de neînţeles pentru o literatură cu adevărat sănătoasă.

5./8. Din aceste întrebări voi răspunde doar la aspectul legat de locul poeziei optzeciste în context universal. Am observat de-a lungul timpului un soi de alienare în această privinţă. Acum mai multe decenii, i-am sesizat apetitul uşor patologic spre traducere: asta era forma prin care colegii noştri optzecişti simţeau că se vor consacra – lucru de altfel pe deplin adevărat.

Acest imbold explicabil, pentru o literatură abia ieşită din claustrofobia totalitarismului, claustrofobă în popria limbă, a fost pe deplin legitim. Nu numai omenii se simţeau în statul naţiune comunist ca într-o organizată puşcărie, ci şi limba crăpa de atâta presiune, literatura avea nevoie să se risipească şi ea în cele patru vânturi ale diasporei, să dea chiar autori iluştri, autori nobelişti.

Această activitate de traduceri a literaturii române s-a enclavizat însă cu rapiditate şi s-a practicat cu exclusivismul cu care s-au exercitat în ţara noastră de treizeci de ani toate posesiunile şi puterile – cu o doză de tribalitate şi chiar barbarie caracteristică unei anume primitivităţi.

Traducerile în străinătate – ca principală formă de diasporă a literaturii a generat o reaşezare şi o consolidare a poziţiilor de putere culturală, care s-au manifestat cum am spus cu destulă intoleranţă la intruziunea unui eventual nou venit. În plus, aşa cum le-am mai spus-o în glumă unora – unii scriitori sunau mai bine traduşi decât în propria limbă românească, iar asta făcea bine nefericitei mediocrităţi care se disipa până la a-şi pierde urma.

Totodată, programele de traduceri au reuşit să nemulţumească pe toată lumea, inclusiv pe vechii rinoceri ai literaturii care s-au văzut puşi în umbră de câteva nume inspirat promovate şi reuşite.

Această migraţie a interesului scriitorului român spre traducerile în străinătate a generat un soi de vid în literatura internă (cei favorizaţi învăţaseră deja lecţia literaturii de export) – ceea ce a încurajat producţia *originală* a unei gărzi mai vechi şi care cam stătea pe margine: aceea a nostalgicilor vechilor cenacluri municipale, cei care şi-au găsit şi ei în diverse locuri, un rost al lor. (Ba chiar am descoperit, împreună cu alţi prieteni în literatură, că foşti ofiţeri de informaţii sau simpli colaboratori din perioada comunistă s-au

contaminat în asemenea măsură de dragostea pentru literatură încât cei mai mulţi dintre ei şi-au făcut din această vocaţie aproape mistică o meserie – le urăm bine rămas printre noi, de altfel nu îmi făcusem niciodată iluzia că plecaseră – o profesie dezinteresată – dacă nu cumva unii au avut înţelepciunea să se reactiveze în structuri noi, victorioase). Şi aşa, lucrurile merg mai departe fericite.

Ca să revin la sensul întrebării: acest detaliu ne poziţionează cumva pe o scală foarte exactă şi în context universal.

Viorel TĂUTAN

Poezia postmodernă – o dispută, deocamdată

1. Îmi displace noţiunea, deşi o accept abordată consensual, la noi având o viaţă controversată şi turbulentă. Poate pentru că nu-i percep corect etimologia şi perspectiva. Prima parte a expresiei astfel construite este, nu-i aşa?, o prepoziţie cu etimon latinesc şi vizează în special temporalitatea, raportată spaţial la arhitecură de către iniţiatorul ei, scriitorul spaniol Federico de Onis, pe la începutul deceniului al patrulea din secolul trecut. Şi apoi, *modernismul poetic* este un superb altoi pe ramul simbolist al literaturii nu numai române, dacă putem accepta etapizarea Simbolismului autohton făcută de Lidia Bote, pe de o parte, şi teoria lovinesciană, pe de alta. A dispărut (murit) cumva modernismul în deceniul şase al secolului recent trecut? Nu. Dimpotrivă, a evoluat. Şi, conform istoricului englez Arnold Toynbee, s-a metamorfozat în post-modernism începând cu poezia nord-americană din deceniile patru şi cinci .

Repet, dacă e să accept fenomenul obiectiv al postmodern(ism)ului ca un curent, atunci daţi-mi voie să mă plasez într-o poziţie oarecum riscantă (să fiu taxat drept protocronist), afirmând că, în evoluţia poeziei române, postmodernismul ca mişcare culturală debutează apriori cu unele dintre creaţiile poeţilor Avangardei literare, cu precădere ai Dadaismului, mai târziu – ai „generaţiei pierdute" (precursori ad hoc) – Dimitrie Stelaru, Constant Tonegaru, Emil Manu ş.c.l., şi evoluează şocant cu generaţia lui Nichita Stănescu, Marin Sorescu, Mircea Ivănescu, Cezar Baltag etc. Oniricii Leonid Dimov, Virgil Mazilescu, Emil Brumaru sunt la rândul lor acuzaţi de a se fi manifestat post-modern. Însă consolidarea sa asumat-paternelă aparţine poeţilor apăruţi în deceniul opt, o generaţie orgolioasă şi masivă nu doar numeric, când, într-adevăr, post-modernismul este identificat drept o disciplină teoretică aplicabilă nu doar în artă.

2. Da, mă prenumăr printre cei care cred în fenomenul sincronizării, aşa cum l-a enunţat E. Lovinescu. Mă raliez, de asemenea, opiniei exprimate de Florin Dochia în numărul 7 al revistei. Asociez însă şi un alt aspect pe care l-aş numi *sincronizare ingenuă*; la nivel macro-geografic şi implicit social, se întâmplă să existe în acelaşi segment temporal doi poeţi importanţi aparţinând unor etno-culturi diferite, ale căror idei şi motive poetice să fie „flagrant" identice sau asemănătoare în dezvoltarea aceleiaşi teme. În din ce în ce mai facila posibilitate de a fi traduşi, fie în limba unuia dintre ei, fie într-o a treia limbă, de amplă circulaţie, prima impresie asupra cititorului avizat de poezie ar fi de... plagiat. În zilele noastre, explozia informaţională facilitează percepţia şi comunicarea, astfel încât „împrumuturile" pot fi depistate la timp şi eficient.

Poezia americană, în ipostaza factorului de influenţă, este promovată, prudent la început, apoi din ce în ce mai dezinhibat, de excelenta revistă care a fost Secolul XX (20). „*Panorama*..." lui A.E. Baconscky, traducerile numeroase datorate lui Mircea Ivănescu, „*Antologia*..." lui Ion Caraion (la rându-i, un precursor) apar în mult controversatul deceniu opt. Sigur că au contaminat în diferite proporţii evoluţia liricii optzeciste, devenind arhetip al postmodernismului literar.

În fond, Mircea Cărtărescu face recurs la un fapt obiectiv, însă impus ostentativ drept fenomen tutelar, aşa-numitul „optzecism", promovat asiduu din ambiţia de a-l particulariza (nu e singur în acest efort).

3. Conceptul îmi pare a se fi vrut elucidat la noi în „Caiete critice" (nr.1-2/1986), excelent supliment al revistei „Viaţa Românească", al cărei conţinut serveşte, printre alte surse, lui Nicolae Bârna în redactarea amplului articol pentru „Dicţionarul General al Literaturii Române", P/R, pag. 412-417. Însă definirea tranşant-credibilă apare în chiar paginile revistei „Cafeneaua literară" şi este datorată excelentului critic Adrian Dinu Rachieru.

Recunosc astfel dificultatea de a-l contrage într-o definiţie unică şi inalienabilă (sic!). Trăsătură fundamentală îmi pare intertextualismul: amestecul naraţiunii individualiste cu oralitatea dramatizată şi lirismul disimulat, deconstructivismul, metodă preluată din arhitectură, glisarea

tot mai accentuată dinspre liric spre epic, opusă astfel exigenţei lovinesciene din programul modernismului autohton. În felul acesta deducem că încearcă iniţial să se autoavorteze din pântecul fecund al modernismului.

4-5. Mult prea amplă şi cu asupra de măsură tendenţios-partizană se dovedeşte a fi la noi dezbaterea în siajul periodizării generaţioniste a literaturii contemporane, ai cărei principali actanţi sunt tocmai reprezentanţii „direcţiei optzeci", ca să-l citez pe Andrei Bodiu. Tăvălugul referenţial şi autoreferenţial antrenează identităţi din ce în ce mai numeroase într-o mişcare asemănătoare camelor unui mecanism clasic. Mii de pagini sunt dedicate încercării de-a impune o axiomă istoricizantă: Postmodernismul în literatura română este asimilat doar acestei mişcări, sau, ceva mai generos, începând cu aceasta.

Resping în mod categoric geneza postmodernismului poetic românesc doar de sub mantaua *cenaclului de luni,* aşa cum eronat susţine Mircea Cărtărescu. Prioritară este, în acest context, înfiinţarea la Cluj, la finele anului 1968, a revistei studenţeşti de cultură de la Universitatea Babeş-Bolyai, ai cărei ctitori sunt consideraţi asistentul universitar (pe atunci) Ion Pop, împreună cu studenţii Marian Papahagi şi Eugen Uricariu. În jurul acestora se strâng poeţi, prozatori, critici din generaţii biologice şi literare diferite, cei mai mulţi, însă, fiind acei care vor debuta în paginile revistei după 1970, constituindu-se în ceea ce se va numi nu peste multă vreme scriitori optzecişti, împreună cu tinerii din celelalte centre universitare, Bucureşti, Iaşi, Timişoara, Braşov, dar şi talentaţi poeţi, prozatori şi critici, sau istorici literari, independenţi, neînregimentaţi.. Deci, poezia optzecistă nu este singurul, dar nici exhaustivul sistem de referinţă, ci unul foarte bogat în diversitatea sa.

Dacă mi se cere să enumăr „câţiva" poeţi români postmoderni „performanţi", „valoroşi" (cine stabileşte valoarea?), pot doar să afirm că sunt mulţi, nu doar „câţiva". Am în memoria imediată pe Ion Pop, Nicolae Prelipceanu, Liviu Ioan Stoiciu, Angela Marinescu, Ion Mircea, Adrian Popescu, Aurel Pantea, Ion Mureşan, Marta Petreu, Mircea Petean, Viorel Mureşan, Aurel Dumitraşcu, Ruxandra Cesereanu, Ion Stratan, George Vulturescu, Florin Iaru, Alexandru Muşina, Vasile Dan, Daniel Corbu, Virgil Diaconu, Robert Şerban, Gheorghe Mocuţa,... (lista rămâne deschisă). Îmi displace clasificarea generaţionistă a literaturii. Prin urmare, „scrieţi, dar scrieţi bine", însă nu uitaţi, mai cu seamă, să citiţi. Decantările sunt şi vor fi ale autorilor de manuale şi de istorii sau dicţionare.

6 – 7. Alexandru Muşina are dreptul să spună ceea ce doreşte referitor la generaţia poetică optzecistă din care face parte. Că este cea mai bogată e adevărat, şi că numărul mare include valori mai numeroase, pare logic. Afirmaţia domniei-sale beneficiază de condiţionările social-politice ale generaţiilor anterioare. Trăsătura comună a optzeciştilor este tocmai această „bogăţie", apoi spiritul generaţionist, unitatea dificil expugnabilă în promovarea creaţiilor proprii, alternanţa la prioritate, exprimată discret-agresiv, între cenaclistii de luni şi echinoxişti, de exemplu (optzeciştii îşi au teoreticienii, criticii şi istoricii lor, directori şi redactori-şefi de edituri şi reviste).

S-a discutat şi se mai discută despre epuizarea literaturii postmoderne şi naşterea unei noi literaturi în occindent, despre criza postmodernismului occidental. Se poate. Istoria culturii este ilustrativă. Curente culturale şi/sau numai literare au apărut, s-au manifestat plenar, după care s-au metamorfozat agonic devenind pat germinativ pentru alte mişcări şi curente. Lanţul evolutiv în literatură va rezista păstrându-şi substanţa, raportată la estetică, fluctuaţii manifestându-se doar la nivelul formelor şi formulelor. Nu există şi nu vor exista „crize" în artă, decât provocate, eventual, de mari sau definitive catastrofe sociale sau/şi naturale.

Poezia română actuală este cu osebire multitonală, polifonică, divesificată, scăpată chiar de sub control (ceea ce încurajează veleitarismul generat de incultură, pe alocuri grobianismul obscen, nonvaloarea estetică). Nu mai cred în condiţionarea apartenenţei la unul sau altul dintre curente, cum ar fi postmodernismul

8. Agreez poziţia Norei Iuga, care îşi susţinea cu matură candoare, într-un interviu, statutul poetic în afara canoanelor, subordonat doar stărilor sufleteşti şi disponibilităţii formale de moment. Presupun, la urma urmelor, eroarea de a ne preocupa prea intens de stabilizarea într-un postmodernism canonic, ceea ce, iată, dezechilibrează şi generează conflicte. Ţin minte una dintre afirmaţiile lui Nichita Stănescu. Spunea că este suficient un poem foarte bun într-o carte pentru a gira statutul unui poet talentat. Fie-mi îngăduit să cred în lectură implicată şi în originalitatea semantică a poeziei.

CLUBUL

Cafeneaua literară

82 ■ martie 2013

■ **Denisa LEPĂDATU**
■ **Ani BRADEA**

Apare sub îngrijirea lui Virgil DIACONU

Denisa LEPĂDATU *

Te-am găsit, fericire, ascunsă în tivul rochiţei

Am primit de curând câteva poezii de la copilul **Denisa***. Are 10 ani şi este elevă în clasa a IV-a a unei scoli; care anume, nu are nicio importanţă; din ce oraş…

Poezia-*joc* pe care o semnează Denisa amestecă versuri haotice cu versuri-poezie. Iată-le pe cele din urmă: „fericire ascunsă în tivul rochiţei", „cenuşa e suma iubirii dintre zero şi infinit", „te aleg pe tine clipă îmbrăţişată de versuri cu tălpile adormite", „păşeşte timpul peste mine/ vrea să sară câte două trepte odată", „genele-mi sunt crengi/ iar lacrimile-mi sunt frunze", „alintă-mă să cresc frumos/ sunt doar un sâmbure care încolţeşte hrănindu-se cu iubire"…

Poeziile Denisei sunt fără semne de punctuaţie, ca şi poeziile multora dintre oamenii mari. Diferenţa este că spre deosebire de mulţi dintre oamenii mari care nu folosesc semnele de punctuaţie Denisa are talent. Să mai spun că punerea la punct a punctuaţiei… şi o mai bună punere în pagină ar scoate în evidenţă poezia?

Pronosticuri? În arta numită *poezie*, cei mai mulţi dintre copiii străluciţi (prin versurile scrise la început) s-au pierdut în timp. Ca dovadă că poezia este în general opera maturităţii. Atunci când este, când imaginaţia nu îşi pierde stranietatea şi vitalitatea, când sentimentele nu se ridează… Mi-aş dori ca Denisa să spulbere regula maturităţii. Să dea cu ea de pământ! În fond, marii poeţi nu sunt, prin prospeţimea imaginaţiei şi intensitatea trăirilor, copii?

Virgil DIACONU

Te-am găsit

te-am găsit
fericire
ascunsă
în tivul rochiţei
te înveleai
cu poemele
cusute
pe dantelă
aşteptai
dimineaţa
să te privească
în oglindă

Dimineaţa din mine

în palme-mi
nasc îngeri
croiţi
din şoapte
nespuse
acoperiţi
cu degetele
lipite
de inima
dimineţii
crescute
în mine

Răpunerea timpului

păşeşte timpul
peste mine
vrea să sară
câte două trepte odată
nelăsând loc
nemăsurând faptele
priveşte spre asfinţit
dând din coate
înaintează
fără frică dar
până la urmă
cade în genunchi
şi se ridică greu
greu
cu toţi anii în spate

Alintă-mă

alintă-mă
să cresc frumos
sunt doar un sâmbure
care încolţeşte
hrănindu-se
cu iubire
când sunt tristă
tu dormi
şi nu ştii
că genele-mi sunt
crengi
iar lacrimile-mi
sunt frunze
scuturate toamna
vreau să mă alinţi
cu un surâs
rătăcit
între două
anotimpuri

Lacrima naşterii

m-am născut
dintr-o lacrimă
a speranţei
plânsă
într-o curbă
a vieţii
mă sprijin
de un oftat
al închipuirii
mele
în braţe simt
părerile de rău
cum
înfometate
muşcă din puritatea
naşterii mele

Îndepărtate gânduri

îndepărtate gânduri
acoperiş de stele
sar peste rânduri
tălpile mele...

mă încurc infinit
la calcul nu-s bună
adun înzecit
cifre-mpreună

nimic nu e gata
dar ştiu c-aş putea
să-mi iasă şi bine
dacă aş vrea

să gândesc...
mai bine ştiu
să greşesc
să iubesc

Prin ochii răsăritului de viaţă

guri din văzduh
muşcă
din ziua aceasta
flămânde
sărută
minute şi ore
netrăite încă
păşesc
pe câte două
rânduri odată

prinzând
însingurarea
cu palmele
citind-o
prin ochii răsăritului
de viaţă

Un albastru infinit

m-a sărutat
infinitul aseară
pe şoaptele veacuri
ţinându-se strâns
de geana şirurilor
zero ascuns după unu
fără sens
împătrita scânteie
ce curge
pe doiul înserării
cenuşa e suma
iubirii
dintre zero şi infinit
te aleg pe tine
clipă îmbrăţişată
de versuri
cu tălpile adormite
în secundele zeci
sau sute sau mii…

Muzica vieţii

ascult muzica
treptelor
pe care
curg paşii
tăi
prelingându-se
printre
degetele
visării
prinse
într-un vârtej
adormit
pe o piruetă
a vieţii

Flori de cerneală

flori de cerneală
în inimi
mănunchi
ard cristale îngheţate
lacrimi
gândind
cer taina
din harta visării
ţări şi oraşe
poeme
oglindite în sunetul
chemării

Experiment literar *sau* O altă joacă…

Voi pagina altfel, mai jos, câteva dintre poeziile Denisei, înţelegând că varianta noastră este menită vizibilizării poeziei, iar nu modificării sau lezării ei.

V.D.

Te-am găsit

Te-am găsit, fericire, ascunsă în tivul rochiţei.
Te înveleai cu poemele cusute pe dantelă.
Aşteptai dimineaţa să te privească în oglindă.

Dimineaţa din mine

În palme-mi nasc îngeri
croiţi din şoapte nespuse,
acoperiţi cu degetele
lipite de inima dimineţii
crescute în mine.

Răpunerea timpului

Păşeşte timpul peste mine,
vrea să sară câte două trepte odată.
Nelăsând loc, nemăsurând faptele,
priveşte spre asfinţit dând din coate,
înaintează fără frică,
dar până la urmă cade în genunchi
şi se ridică greu,
greu cu toţi anii în spate.

Alintă-mă

Alintă-mă să cresc frumos.
Sunt doar un sâmbure
care încolţeşte hrănindu-se cu iubire.
Când sunt tristă tu dormi
şi nu ştii că genele-mi sunt crengi,
iar lacrimile-mi sunt frunze scuturate toamna.
Vreau să mă alinţi cu un surâs
rătăcit între două anotimpuri.

---

*Denisa Lepădatu

«M-am născut în Galaţi, la 26 septembrie 2002. În prezent sunt elevă în clasa a IV-a la Şcoala gimnazială nr. 11 „Mihail Sadoveanu" din Galaţi.

Sunt o elevă foarte bună. În prezent sunt deţinătoarea a peste 50 de premii şi diplome la concursuri locale sau naţionale de limba română sau de matematică, informatică, limba engleză ş.a., dar şi a 12 medalii (7 de aur, 3 de argint şi 2 de bronz).

Mi-am descoperit talentul în scris în urmă cu doi ani, când am început să fiu remarcată la concursuri literare, în unele cercuri şi cenacluri gălăţene, inclusiv în medii virtuale etc.

Textele mele au fost apreciate şi găzduite în revista şcolii „Mozaic", în revista literară „Boema" nr. 42 (august 2012), în care mi-am semnat şi debutul literar cu proză, în antologia colectivă de creaţii literare „Pe strada inimii, cuvântul", apărută la Galaţi în anul 2012 sub îngrijirea Asociaţiei Scriitorilor pentru Promovarea Realizărilor Artistice - ASPRA, apoi la Botoşani în Antologia „Dor de Dor – Ipoteşti, 2012", pe diferite site-uri literare („Confluenţe lirice", „Noduri şi Semne" ş.a.), pe blogul aparţinând profesorului de limba română Ionel-Dumitru Nedelcu, pe site-ul al scriitorului Viorel Darie ş.a. Am mai apărut cu o selecţie de texte de proză scurtă în revista „Oglinda literară" nr. 132 (decembrie 2012) din Focşani, şi cu poezie în revistele „Dunărea de Jos" nr. 129 (noiembrie, 2012) din Galaţi şi „Cenaclul" (ianuarie 2013) din Craiova. De curând am reuşit să am şi un site personal la adresa: .

Am obţinut Premiul I în cadrul unui proiect regional la secţiunea „Să redescoperim magia Crăciunului" (2011). De asemenea, am mai obţinut şi Premiul „Mezin Talent" la Concursul Internaţional de Poezie şi Proză „Starpress 2012", beneficiind de o tabără gratuită pe litoral în vara anului trecut. Recent am obţinut Premiul II la Concursul Naţional de creaţie literară „Otilia Cazimir - poeta sufletelor simple" (februarie 2013).

În septembrie 2012 am publicat propria mea carte de proză scurtă, intitulată **Şoapte de catifea**, la Editura InfoRapArt din Galaţi. În prezent pregătesc o carte de poezie, pe care intenţionez să o numesc **Şoapte esenţiale**. De asemenea, lucrez într-o colaborare la o carte de poveşti pentru copii, care va fi gata până în vara acestui an.»

Februarie, 2013

Ani BRADEA

Prezent

În fiecare dimineaţă,
adăpostind un rest de vis agăţat de geană
şi-un strop de cafea,
ce-mi pătează roşul de buze,
planific un viitor
într-o lume imobilă.

Vopsesc tavanul albastru,
pe zidul dinspre apus pictez o grădină,
imaginez chiar o mare într-un colţ de podea,
dar e-o tăcere stranie în jur
pentru că nu ştiu inventa păsări vii.

În fiecare zi, în lumea aproape fericită,
soarele răsare din podea
şi apune prelingându-se pe zid,
iar eu continuu să cred
în mitul lacrimii care străpunge piatra.

Tu spui că nu există mâine,
c-ar trebui să şterg din calendar ziua de ieri.
Presată între paranteze,
îmi frâng aripile în falsul zbor.
Ţi-am spus că sunt claustrofobă.

Înger uituc

Aş vrea să visez
fluturi,
păsări,
dragoni
sau orice alte vietăţi cu aripi,
de la înălţimea visului zbor
să arunc metafore virgine
direct pe coala albă
ca aşternutul din noaptea nunţii.

Doar că eu visez repetat căderea,
dezariparea neagră,
abisală,
şi zidul de care toate metaforele
se strivesc.

Nu e corect, îngere păzitor,
ca piatra rece să-mi îngheţe sângele
de dimineaţă până-n noapte
şi mai departe, în scurta
moarte până la zori!

Mă dor umerii de pipăitul apăsat,
de unghiile care-mi sfâşie carnea căutând,
îngerul meu,
îngeraşul meu,
ai uitat ce-ai promis?

Duminică

Chiar şi zidurilor le este îngăduit
să respire
în ziua a şaptea!

Gri-opac, umed,
cu gust de fructe putrezite,
aerul rece îmi umple savuros
nările şi plămânii,
poate chiar mai mult de-atât,
am nevoie de rezerve pentru
noaptea vidă ce va veni.

Mă aşez pe băncuţa de piatră
şi fac exerciţii de respirat
în ritm cu pământul
care expiră fuioare de ceaţă
la baza dealului.

Încet, încet, piatra-şi întinde
venele reci în carnea mea,
în timp ce tu-mi reciţi poezie modernă
la telefon.
Încă de la prima strofă îmi cuprind mâinile,
la a doua, picioarele şi tot aşa până ce
tot trupu-mi devine inert,
parte din băncuţa pe care stau,
doar ochii mai reacţionează a mirare
atunci când poezia ajunge la imagini apocaliptice.
Creşte muşchiul pe piatră,
e atâta umezeală în aer că veşmântul verde
mă va acoperi înainte ca tu să rosteşti versul final.

Dimineaţă, o statuie ciudată priveşte cu ochi vii
un colţ de nor care se cerne,
nimeni nu-i cunoaşte povestea...
Doar tu, care-mi citeşti
poezie modernă la telefon.

Sadoveanu, un scriitor „reeducat”? (II)

Să fi anunţat oare *Mitrea Cocor* virajul, implicit *o altă naştere*? Reamintim că, în pofida etichetelor depreciative, Sadoveanu a fost, neîndoielnic, un om instruit. Dacă iniţierea şi activismul său în masonerie au fost convingător probate, în plan politic instrucţia sa a fost precară. Dealtfel, coordonata politică lipsea prozei sadoveniene, până când marele scriitor şi-a pus pana în slujba noului regim, „linguşind ocupantul” şi oferind, prin *Mitrea Cocor*, un „produs ruşinos”, constata Eugen Negrici. Până atunci, el tipărise, totuşi, *Fantazii răsăritene* şi *Caleidoscop* (ambele din 1946), iar cu un an înainte ţinuse o celebră Conferinţă, cu un titlu de rezonanţă masonică: *Lumina vine de la Răsărit*. Este limpede că prozatorul, răspunzând comenzii politice, îşi schimbă „tabieturile narative” şi dă, în seria titlurilor ilustrând „lupta de clasă” şi alte volume, precum deja pomenitele *Păuna Mică, Aventuri în lunca Dunării*, rescrie *Şoimii*, oferind prin *Nicoară Potcoavă* o proză istorică „just” orientată politic. *Mitrea Cocor* rămâne, însă, opera exemplară a realismului socialist autohton, chiar dacă romanul respectiv „nu se integrează deloc” în integrala sadoveniană. Să nu omitem că Sadoveanu a fost primul scriitor român, care, după război, a vizitat Uniunea Sovietică şi a scris în termeni ditirambici despre Revoluţia rusă. El a răspuns prompt „marii înnoiri” de după 1944 (cf. M. Ralea), devenind „cântăreţul lumii noi”, iar Mitrea Cocor va fi chiar „primul erou de tip nou” (cf. Paul Georgescu). Prin *cazul Cocor*, ţăranul revoltat nu mai alege haiducia, ci, luminat, iniţiat, aşadar, va deveni propagandistul noii lumi. Convertirea şi reactivarea unor personalităţi de prestigiu, îndeosebi a scriitorilor mai în vârstă, cu certă cotă valorică, a fost un scop declarat al puterii comuniste, doritoare să-şi găsească „tovarăşi de drum” după înlocuirea / decapitarea vechilor elite. Literatura funcţiona ca eficient instrument de propagandă, aplicându-se o reţetă testată în spaţiul sovietic, cu o deosebire esenţială: nu putem vorbi de un anarhism proletcultist, ci de un realism socialist stalinist şi jdanovist, încât, pe bună dreptate, C. Pricop nota că folosirea termenului de proletcultism (abuzivă, chiar) „e fără nici o justificare”, după cum ritmicitatea apariţiei scrierilor „la comandă”, cu elan stahanovist în primii ani, brutalitatea ingerinţelor ideologice, convieţuirea cu cenzura (mutilând operele) ar obliga la o *etapizare* în intervalul comunist. Oricum, M. Sadoveanu intră în acel „prim strat” al intelectualilor coabitând cu noua putere. Obedienţa era o practică des întâlnită, chiar pentru mari nume, în relaţiile cu Puterea. Să invocăm doar, în cazul lui Sadoveanu, „tămâierea” lui Carol al II-lea (vezi *RFR*, 1940), ceea ce probează o condamnabilă continuare a encomionului, fireşte, în alt registru şi cu alt stăpân. Operele noi, pe „linie”, dovedesc şi o precaritate a elementului reflexiv, eşuând în tezism. Roman ratat, *Mitrea Cocor* a făcut furori în epocă. Sadoveanu semnase, însă, pactul cu noua putere şi, fireşte, se va bucura de toate onorurile, culminând cu *Premiul Lenin pentru pace* (1961). Să amintim că, intens mediatizat, acest roman simplist, important prin *miza propagandistică*, a fost ecranizat. Filmările au început în vara lui 1951, scenariul fiind semnat de Profira şi Valeria Sadoveanu. El vădea însă „lipsuri serioase”, trecut prin proba de foc a unor rescrieri succesive şi redistribuiri, Septimiu Sever fiind ales, până la urmă, pentru a interpreta rolul lui Mitrea. Abia în 1952, odată cu intensificarea controlului şi aprobarea Biroului Politic, după avizul SPA (Secţia de Propagandă şi Agitaţie), pelicula regizată de Marietta Sadova şi Victor Iliu porneşte în lume, încununată la Karlovy Vary cu *Premiul pentru progresul social*, bucurându-se de comentarii bogate în presa sovietică. Şi tot în 1952, la o întrunire electorală, Mitrea Cocor, ca personaj popular, a fost propus deputat pentru MAN!

Ca epocă de tranziţie (cum numise premonitoriu Al. Piru, în *Panorama* sa, din 1968, intervalul 1940-1950), acei ani marchează trecerea de la *poezia rezistenţei* (inconformismul, răbufnirile avangardiste, privaţiunile de război) la *cântarea libertăţii* în era nouă (roşie), rod al dresajului ideologic. M. Beniuc îşi certa contemporanii („fabricanţi de fum”), cerându-le imperios „să sune cântec nou în ţară”. Reeducat, Sadoveanu îşi dăduse obolul, pornise, în 1954, Seria de *Opere* şi va tipări 18 volume până în 1959. O congestie cerebrală cu recidivă şi o istorie tabuizată îl vor obliga, constata Ov. S. Crohmălniceanu, să trăiască „diminuat”. Dar în zodia realismului socialist, Sadoveanu s-a bucurat de statutul oficializat de *prim-scriitor al ţării*. Echivoc, repetitiv, „deloc intelectual” (crede, surprinzător, acelaşi Lucian Boia), fructificând discret relaţiile subterane (masonerie), el recunoştea, în 1946, că *a adaptat* poporanismul „noilor împrejurări”. Să fie un titlu precum *Lumina vine de la Răsărit* o parolă masonică sau noul crez al scriitorului? Vizita în URSS, reamintim, i-a prilejuit o „revelaţie epocală”, oarecum mistică, precum o *străfulgerare*, biruind „balaurul îndoielilor”. Faţă de atâţia scriitori curtaţi şi derutaţi, testând variate strategii de supravieţuire literară, îmbrăţişând o gamă largă a reacţiilor (de la colaboraţionism, conformism, exhibiţionism, adaptare etc., la inaderenţă şi rezistenţă), Sadoveanu, un integrat oficializat, a achitat fără rezerve „taxa de protecţie”, salutând cu uimire jucată

„dreptatea popoarelor înfrăţite". De la spiritul tranzacţional şi concesiile calculate, la entuziasmul politic mimat, căzând în dezmăţ propagandistic nu era, în acei ani de teroare, decât un pas. Sadoveanu l-a făcut, convertind *efortul iniţiatic* într-o aşa-zisă *limpezire ideologică*. Iar recompensele n-au întârziat. Tandemul C.I. Parhon-Sadoveanu, de pildă, plombat în fruntea prezidiului MAN fortifica vâna muncitorească a Partidului prin figuraţia unor intelectuali recunoscuţi. Sincer sau nu, pe un ton exaltat în impresiile sale de călător în Ţara Sovietelor, având „revelaţia adevărului", Sadoveanu cerea să ne „împărtăşim" din experienţa marelui vecin de la Răsărit, lăudând fără economie „legea dreptăţii" (în colhozul de la Tarasovka, de pildă) şi văzând în Stalin „campionul păcii mondiale". Înnoirea lumii – prin experienţa sovietică – este „un câştig fără sămăn", scria marele prozator, răspunzând prompt comenzilor, livrând o publicistică „programat propagandistică", nota Constantin Cubleşan, într-un stil atins de „turmentare" (cf. M. Niţescu). Totuşi, oficialităţile vremii aşteptau romanul-model, de miză ideologică asumată. După neconvingătoarea *Păuna Mică*, în care umiliţii în pribegie, alcătuind „tovărăşia", provoacă mirarea pădurenilor, Sadoveanu va semna *Mitrea Cocor*, considerat ironic, peste ani, „capodopera literaturii proletcultiste de la noi"; sau un „anti" Nobel românesc, bucurându-se de „o posteritate nefirească" (cf. E. Simion). Un Sadoveanu adâncit în contemplativism şi cultul trecutului, oferă, astfel, un roman *atipic*, aducând în prim-plan „eroul combativ" (observase C. Regman), ajutând, prin educaţie revoluţionară (girată de fierarul Florea Costea), să iasă „pământenii de sub ceaţă", asigurând „rânduiala" la Dropii. Evident, o schemă epică rudimentară, maniheistă, cu o limbă „săracă", o apariţie considerată „o sărbătoare a literaturii noastre" (M. Novicov, 1953), roman fără modele la noi, devenit model de „măiestrie artistică", promovat zgomotos şi îngropat în uitare. Nu e vorba, credem, de o „convertire instantanee", cum sugera Viorel Nistor, după cum ar fi greu de acceptat că bătrânul Sadoveanu dă, voit, „o scriere ironică", prin inaderenţă şi neasumare, de paternitate incertă. În fond, el girează noua literatură, e drept, printr-o scriere mincinoasă, „ruşinoasă", nicidecum de prim raft axiologic. Şi pare a confirma reproşurile controversatului Pamfil Şeicaru, formulate într-o celebră *Scrisoare deschisă* (1954), amintind acolo demisia morală, ascunzişurile sufleteşti şi „ruleta prieteniei", arghirofilia şi „frenezia" dezonoarei, deloc străine prozatorului, neîncercat de „povara" vreunei convingeri!

Şi Pavel Ţugui, reconstituind, din interior, contextul instituţional al epocii, violent politizată, recunoscând numeroasele „obstrucţii şi situaţii absurde", rigiditatea directivelor etc., găsea că laudele sadoveniene erau o „pledoarie exagerată". Curios, în pofida acestui tribut ideologic, Sadoveanu nu beneficia, crede P. Ţugui, de o „protecţie oficială"; ca dovadă, capricioasa *istorie a reeditărilor*, cu un adevărat blocaj în intervalul 1948-1953. E vorba, desigur, de marile titluri interbelice, trecute prin cavalcada referatelor şi coreferatelor, cu numeroase şedinţe, demiteri, „prefaceri contradictorii" şi „epuizante confruntări", stârnind mânia maestrului. Sadoveanu condamnă „amestecul unor redactori", se plânge lui P. Groza şi unor lideri PMR. Tânărul Ţugui, uns din iunie 1951 şef al secţiei de literatură şi artă din C.C., respinge modificările solicitate de diverse edituri şi foruri şi va fi lăudat de Sadoveanu însuşi („mulţămit"), ca „cetitor serios". În discuţii prelungite, tensionate, reclamând „rezolvări principiale" erau chestiuni „delicate": coloratura religioasă a scrierilor, misticismul, „ambiţiile expansioniste" ale lui Duca Vodă (în *Zodia Cancerului*), invocarea unor toponimice din Basarabia şi Bucovina etc. Până la urmă, prin vocea lui Leonte Răutu, în numele conducerii de partid, se acceptă ca „oportună" reeditarea scrierilor sadoveniene. Brutala *politizare a literaturii* şi *literaturizarea politicii*, constata M. Niţescu, erau comandamentele epocii, impunând, ca esenţă a realismului socialist (confundat, regretabil, de exeget cu proletcultismul), „fuga de realitate".

Cel care căutase statornic „lumina şi bunătatea" (cum mărturisea, în 1942, într-un interviu), aflându-le într-un trecut foarte îndepărtat sau în bunacuviinţă ţărănească, prelungită arhaic în textura unui vast poem al naturii, de anvergură epopeică, se dezice, la sfârşit de drum, de propriu-i crez. Cu unele excepţii, operele senectuţii îl exprimă parţial sau chiar caricatural, constata D. Micu. Şi criticul adaugă: «niciodată oamenii lui Sadoveanu nu vorbesc fără „stil"». Or, povestitorul, trecut prin „şocul" unor adaptări, abandonează vorbirea protocolară a personajelor, plonjând într-o fabuloasă irealitate, în favoarea tezelor propagandistice, de cumul clişeistic, acceptate grabnic, dar străine, totuşi, inaderente fiinţei sale. Amurgul sadovenian, pliat noii politici culturale, nu poate eclipsa, însă, măreţia prozatorului, recuperând o vastă arhivă a sufletului românesc.

Ca să fim drepţi, deşi G. Călinescu descoperea, în 1960, în noua literatură sadoveniană o „entuziastă înţelegere a prezentului", salutând era socialistă „în stil măreţ biblic", modelul – ca prim capitol al literaturii „noi" – acţionase „dizolvant" în anii '50; abia mai târziu, prin revizitarea capodoperelor, lecţia sadoveniană îşi dezvăluie modernitatea. Recitit, vechiul Sadoveanu „pune în paranteze" producţia sa de după 1944, iar noile lecturi îi asigură o *nouă actualitate*, dezvăluindu-ne un scriitor „nebănuit", confirmându-i măreţia statuară.

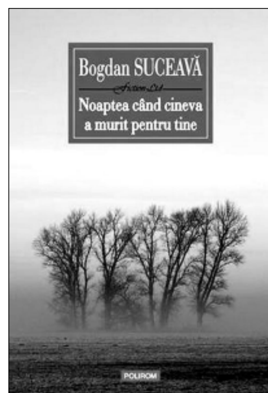
Adrian Dinu RACHIERU

Un roman al lui Decembrie 1989

Deşi subiectul clocoteşte de sevă, nu s-au scris multe cărţi de proză despre evenimentele care au marcat istoria României în zilele lui decembrie 1989. Au fost două romane în prima parte a anilor '90, *Orb în lumină*, de Gheorghe Văduva, şi *Versiunea oficială*, de Ştefan Aldea, ambii scriitori militari, care au privit fenomenul din interior, într-un fel, şi, prin aceasta, fatalmente, mai puţin convingător la nivel artistic. Eroii lor sunt, se înţelege, militari, acţiunea se pliază pe acţiuni ale armatei în acele zile şi tocmai specializarea celor doi autori a făcut ca ei să fie încorsetaţi într-un soi de tehnicism care, cum se întâmplă în astfel de cazuri, afectează viziunea generală, dă o notă apăsată de inautentic (paradoxal, tocmai prin excesul de detalii), dar mai ales se dovedeşte, bineînţeles, redundant.

Onestitatea acestor cărţi nu poate fi pusă la îndoială, dar ele spun, totuşi, prea puţin din adevărul evenimentului (de multe ori, adevărul unui eveniment stă mai mult într-o viziune artistică decât în cea documentară), al acelor zile şi nopţi care au zguduit lumea românească, dar nu numai, iar discreta mea aluzie la cartea lui John Reed, *Zece zile care au zguduit lumea*,

nu e lipsită de rost. S-a vorbit enorm despre efectul mondial al lui 11 septembrie 2001, şi pe bună dreptate. Însă nu s-a observat, ori s-a observat prea puţin cât de mult au influenţat evenimentele din România lumea mijloacelor de comunicare în masă începând de atunci, cum s-au modificat vectori de acţiune în psihologia manipulării, cum a fost indusă la un nivel transfrontalier psihologia schimbării o dată cu transmiterea prin intermediul reţelelor de televiziune cu acoperire globală a ceea ce s-a întâmplat în Bucureşti şi în alte oraşe, începând cu alungarea violentă a lui Nicolae Ceauşescu de la conducerea ţării, continuând cu execuţia celor doi soţi Ceauşescu şi apoi cu spectaculoasele modificări de eşichier politic, mergând în cascadă, vertiginos – o accelerare aproape fără precedent a evenimentelor. O dinamică răsfrântă – chiar dacă mai evident abia după primul război din Golf, dar mai cu seamă după războiul din fosta Iugoslavie – cum spuneam, la scară planetară. După opinia celui care scrie aceste rânduri, chiar dacă aceste ecouri poate sunt mai greu de detectat, la o analiză atentă ar putea rezulta date extrem de interesante.

Foarte bune pagini despre evenimentele respective a cuprins romanul *Demonul confesiunii*, de Radu Sergiu Ruba; bine tensionate, autentice. Fără să ţintească în vreun fel esenţa politico-militară, istorică a dramaticelor desfăşurări – de altfel, miza cărţii lui Ruba este legată de alt subiect, decembrie fiind doar un episod în structura romanului – paginile care se ocupă de zilele, şi mai ales nopţile terifiante de atunci, când o lume nouă se lepăda, în sânge şi suferinţă, de cea veche sunt de un realism de o rară forţă literară (acel adevăr pe care romanele militarilor, tocmai invocate, mai seci, nu au reuşit să-l surprindă). Aproape că se naşte întrebarea de ce poetul convertit în romancier – şi încă de o frapantă valoare – nu s-a aplecat în exclusivitate asupra Revoluţiei într-o carte de sine stătătoare?

În fine, a fost să scrie un asemenea roman tot un participant la acele evenimente. **Bogdan Suceavă** (născut în 1969, Curtea de Argeş, debut în 1990, cu volumul de nuvele *Teama de amurg*), cunoscut, dintr-o consistentă listă de titluri (din care amintesc *Sub semnul Orionului*, roman, 1992, *Legende şi eresuri*, poeme, 1995, *Năluci şi portrete*, poeme, 2001, *Imperiul generalilor târzii şi alte istorii*, 2002, *Bunicul s-a întors la franceză*, povestiri, 2003, *Bătălii şi mesagii,* poeme, 2005, *Vincent nemuritorul*, roman, 2008), îndeosebi pentru cărţile sale *Venea din timpul diez*, 2004, ediţia a II-a 2010, şi *Miruna, o poveste*, 2007 (Premiul Asociaţiei Scriitorilor din Bucureşti), a publicat ***Noaptea în care cineva a murit pentru tine*** (Editura Polirom, 2010) anume centrat pe tema Revoluţiei din decembrie.

În decembrie, 1989, Suceavă Bogdan era proaspăt student în anul întâi al Facultăţii de Matematică a Universităţii din Bucureşti. Pe 3 iulie îşi încheiase stagiul militar cu termen redus la o subunitate a Comandamentului Trupelor de Securitate de la Băneasa (trupele de jandarmi de astăzi). Purtase însă nu uniforma kaki, cu petliţe albastre cu paspoal roşu, a armei respective, ci uniforma gri-bleu a trupelor de Miliţie, întrucât subunitatea avea un statut aparte. Detaliul va avea o importanţă covârşitoare în desfăşurarea romanului. Pe de-o parte, are legătură cu natura şi tipul precar de instrucţie militară a subunităţii despre care vorbeşte, instrucţie ale cărei efecte – şi în ce-i priveşte pe ofiţeri, şi în ce-i priveşte pe soldaţi – aveau să se vadă în focul evenimentelor, iar cartea reflectă cu fidelitate aceste aspecte şi rolul lor. Pe de alta, este

vorba de solidaritatea pe care personajul narator o simte față de militarii acestei subunități întâlniți în diferite momente ale Revoluției – primul, cel cu care deschide romanul, în dimineața zilei de 25 decembrie. De aici pornind, una dintre liniile narative culminează cu moartea unuia dintre soldații cu care autorul fusese camarad, rămas să își satisfacă în continuare stagiul militar, el nefiind la „t.r.", ci „la un an și patru luni", ca unul care nu reușise să intre la facultate. Acest Cristi, camaradul nenorocos al autorului, al cărui destin se frânge definitiv în timpul unuia dintre schimburile de focuri din Revoluție (între cine și cine, cartea nu și-a propus să elucideze), este una dintre importantele chei ale romanului.

Noapte când cineva a murit pentru tine este un roman biografic. Aș ezita să folosesc termenul ficțiune biografică, pentru că, deși avem de-a face cu literatura, povestea, fabula, în termeni narativi, nu este inventată. Ne aflăm în fața unuia dintre acele romane în legătură cu care autorul nu își previne, pe prima pagină, cititorii: „orice asemănare cu fapte și personaje reale nu poate fi decât întâmplătoare". Totul în această carte este adevărat, retrăit cu fidelitate la o distanță de douăzeci de ani de la evenimente, impregnat, cu impecabil talent, de suflu epic. Însă, dincolo de stil, de arta de a povesti, se detașează realitatea.

Narațiunea se derulează pe două planuri: unul este cel al evenimentelor din Revoluție așa cum le-a trăit autorul, în chip de proaspăt student și proaspăt rezervist, de la zig-zag-urile printre gloanțe pe străzile Bucureștiului la spaimele și incidentele la filtrele de control alcătuite din tot felul de inși dubioși, de la nopțile petrecute în paza și apărarea clădirii Universității împotriva teroriștilor (cine a putut să îndemne sau să încurajeze populația Capitalei la așa-ceva, pe studenți, în primul rând, când nici un ofițer nu ar fi îngăduit o asemenea absurdă, periculoasă, inutilă inițiativă?!) la dezbaterile furtunoase pentru crearea Ligii Studenților și la luptele pentru putere în Facultate și în Universitate care se dezlănțuiseră feroce și fără nici un fairplay o dată cu mijirea zorilor unei noi epoci. Cel de-al doilea este constituit de rememorarea lunilor de armată petrecute la „Interne".

Înainte de a fi prozator, Bogdan Suceavă este matematician. Are, așadar, mintea cuiva pentru care lumea, evenimentele, trebuie să fie explicabile, să aibă, cu alte cuvinte, o descriere rațională. Dorința de a înțelege, de a găsi un sens acelor evenimente pare a fi, într-o anumită măsură, mobilul acestei evocări la persoana întâi, tensionată fără cusur, într-o manieră care pe cei implicați în focul acelor zile și nopți îi face să retrăiască momentele de bucurie, de haos, de spaimă, de groază în fața spectrului morții sau în fața ei de-a dreptul, când Îngerul cu coasa cădea asupra unui camarad, a unui prieten de lângă tine sau chiar a unui necunoscut cu care în vâltoarea acelor evenimente deveneai solidar. Sunt reînviate, în paginile cărții, momentele de speranță, de incertitudine, de eliberare, dar și de disperare și neputință în fața iraționalului.

Foarte mulți au înțeles atunci ce înseamnă să treacă peste cineva, chiar peste tine, roata istoriei atunci când se urnește, iar romanul lui Bogdan Suceavă reușește strălucit – tocmai pentru că este onest și fără pretenții afișate – să facă pe oricine să își figureze un astfel de fenomen stihinic în aparența și manifestările lui vizibile, cu o logică nemiloasă, crudă, în adâncuri.

Celălalt plan, al povestirii întâmplărilor vieții de cazarmă, se dovedește la fel de bine realizat. Aici, paginile lui Bogdan Suceavă rivalizează strălucit cu acelea ale lui Petru Popescu din *Dulce ca mierea e glonțul patriei*. Nimeni dintre cei care își satisfac stagiul militar la Comandamentul Trupelor de Securitate, în contingentul 1988, nu-și va imagina că glonțul patriei ar putea să îl atingă chiar pe el. Ei sunt tineri inteligenți, cu mai mici sau mai mari protecții (tatăl autorului era atunci colonel de miliție; ulterior, în miezul lui decembrie 1989, avea să își asume decizii cruciale pentru forțele de miliție și, până la urmă, pentru însăși evoluția acelor evenimente, decizii care aveau să îi asigure mai târziu o funcție înaltă în Ministerul de Interne și gradul de general).

Tinerii aceștia fac șmotru, fac instrucție, cât se poate într-o unitate militară care nu este una a armatei propriu-zise, fac șotii, participă la învățământul politic, la misiuni de pază și așa mai departe. Veridicitatea cu care autorul redă întâmplările este mai presus de discuție. Portretele, și cele pozitive, și cele negative, sunt credibile până la ultima tușă. Întâmplările au și farmecul și nota de frustrare care le sunt proprii într-un asemenea mediu. Este memorabilă dezbaterea neașteptată la care participă, condusă de un maior Dumiteana, în care intuiesc un *alter ego* al tatălui autorului, despre pedeapsa cu moartea și despre implicațiile ei legale și morale.

„În general, nimeni dintre noi n-a învățat nimic de specialitate în armată, am învățat, în schimb, să supraviețuim în condiții cazone, în cele mai absurde situații. Știu bine ce scria în catastife, că militarii cu termen redus ar trebui să aibă parte de instrucția necesară unor viitori ofițeri în rezervă. Dar treaba stătea, în viața reală, cu totul altfel. În toate acele luni nu am văzut nici o hartă militară și nu am fost niciodată instruiți așa cum ar fi trebuit să fie niște viitori ofițeri. Am spălat însă foarte multe chiuvete, coridoare, toalete. Bănuiesc că la fel de bine pregătiți erau și ofițerii noștri. Îi suspectez că nu știau mare lucru, iar dacă știau, îi suspectez că nu iubeau ceea ce știau."

În mai multe rânduri, pe parcursul cărții, Bogdan Suceavă întrebuințează greșit expresii din limbajul militar, așa cum se vorbește în această cazarmă, așa cum este normat în regulamentele de ordine interioară sau în cele de luptă. Asta este din cauza faptului că autorul nu a făcut armata la o unitate a Ministerului Apărării, ci într-una în care expresiile de acest fel au caracter idiomatic. Este un limbaj al celor mai fără instrucție. Altminteri, spirit atent la tot ce se întâmplă, este remarcabilă memoria lui, ca și viziunea în care interpretează datele. „Iau cuvântul eu, care am probabil un al șaselea simț când e vorba de conexiuni militare", scrie într-un loc, istorisind un incident din timpul evenimentelor petrecute în corpul de clădire al facultății de Matematică în cursul unei nopți din acel decembrie.

Lectura cărții confirmă din plin această afirmație despre sine a autorului. Dacă nu ar fi devenit matematician, ci ar fi îmbrățișat cariera armelor, sunt convins că Bogdan Suceavă ar fi fost un strălucit stat-majorist. Și, dacă am pătruns pe acest teren, poate că nu e rău să amintim despre talentul și preocuparea pentru matematică ale tânărului ofițer de artilerie Napoleon Bonaparte. Generalul Franz Halder, șeful Înaltului Comandament al Wehrmacht în timpul Campaniei din Vest se relaxa rezolvând probleme de matematică. Marele

matematician János Bolyai, cel care a pus bazele geometriei ne-euclidiene, era ofiţer în garnizoana Timişoara în 1926, când şi-a prezentat noua teorie. Iar exemplele ar putea continua.

Despre implicaţiile morale ale prezenţei autorului într-o unitate care contribuia, de fapt, la menţinerea ordinii de drept a statului socialist acesta nu omite să se pronunţe. Vizita *sui generis* în muzeul unităţii (mai exact, o descoperire provocată nu de o activitate programată, cum ne-am aştepta, ci de un ordin de a face curăţenie în sala respectivă), unde se află date, portrete şi informaţii despre militarii din trupele de securitate căzuţi în luptele cu grupurile de rezistenţă anticomunistă din munţi, este una problematică în cel mai înalt grad în ordinea balansului şi mutaţiilor valorilor. Tânărul soldat t.r. se întreabă dacă şi cât este de legitim să se mândrească cu tradiţiile şi cu acei eroi ai unităţii: „Deodată simt că mi-e silă. Nu e doar faptul că mă revoltă tăcerea din jurul acestor morţi. Ci că nu prea înţeleg foarte bine *de ce* au murit ei şi de ce acum ei sunt înconjuraţi de indiferenţă şi tăcere. De fapt, mă revoltă ideea că cineva ar putea muri fără să se ştie *de ce*, fără acel ultim şi convingător *de ce* care dă un sens morţii unui erou. Dar soldaţii trupelor noastre de Securitate nu se luptă şi ei pentru onoare? Ei se luptă, teoretic, pentru ceva mult mai important şi mai solid, pentru societatea socialistă multilateral dezvoltată. Aici vedem supremul altruism, maxima generozitate. Să-ţi dai viaţa pentru o ţară şi să devii o umbră în muzeul nevizitat al armei. Ce naiba simţi în legătură cu asta?

Dar ce e aici? Panoul acesta. Cu acest soldat, care a murit în lupta cu partizanii anticomunişti din Valea Rea, judeţul Argeş. Rămân îngheţat, cu cârpa de praf în mână. Cristi e în spatele meu. Din satul acela e familia mea. De aici. Şi, deodată, treaba devine foarte complicată, pentru că şi eu am mai multe legături de sânge cu oamenii din sat decât cu soldatul în haină kaki şi cu petliţe albastre, al cărui chip e evocat aici. Împuşcat în Valea Rea, pe la spate. Ştiu foarte bine zona, am crescut acolo, ce-mi spuneţi voi? Şi chipul lui, un tânăr înalt şi blond, nu solid, nici foarte bine făcut. Partizanii aceia. Partizanii aceia sunt tribul meu cel adevărat, tribul de sânge, ţăranii de la munte, care m-au învăţat să-mi fac cruce cu limba-n cerul gurii şi să mă rog seara cu şoapte arhaice [...] Dar în sala asta lucrurile se scriu pe dos, istoria e întoarsă invers. Erou e cel care a căzut în lupta împotriva lor. Citat pe marea unitate. Decorat post-mortem. Avansat post-mortem la gradul de plutonier-adjutant. Trei table pentru eternitate. În numele patriei.” O problemă de morală aproape insolvabilă în ordinea comună a lucrurilor.

Cu aptitudinile lui de militar şi cu mentalitatea de matematician, răvăşeala acelor zile şi nopţi nu putea să rămână doar descrisă, fără a fi pusă într-o ecuaţie mai largă: „Haosul ar trebui să aibă un rost? Nu, nu e neapărat, mă gândesc eu azi. Atunci însă nu ştiam asta.

Cu două zile în urmă, nimerisem cu Relu pe strada care dădea spre Biblioteca Centrală Universitară. Pe 23 decembrie, unul dintre conferenţiarii de analiză ne zisese: e nevoie de noi ca să salvăm Biblioteca Centrală din ghearele focului! Să mergem să scoatem cărţile din foc! Nu mai ştiu de ce ne-am luat după el. Noi, adică tribul nostru, ăştia de la Matematică, cei care păstram logica lumii. Noi! Am ajuns acolo atunci când se trăgea cel mai tare. În spatele ceceului [sediul Comitetului Central al Partidului Comunist Român, fostul Palat Regal, n.m., R.V.], am nimerit într-un loc unde, din spatele nostru, militarii MApN deschiseseră focul către nişte ţinte situate undeva, în faţă. Gloanţele şuierau pe deasupra noastră. Ne-am întors cât de repede am putut: ne-a luat o jumătate de oră ca să ne întoarcem douăzeci de metri. Târâş. Cu adevărat tragic ar fi fost să mori din prostie, împuşcat de ai tăi, de la spate, în timp ce tu încerci să ajuţi Revoluţia într-un loc unde n-ar fi trebuit să fii. Să nimereşti stupid între două linii de foc.”

Însă întâmplarea cu care pune în discuţie extrem de acut absurdul unei morţi glorioase – dincolo de sfârşitul nedrept, provocat de o eroare de comandă, al lui Cristi, cel evocat pe multe pagini – este legată de un amănunt din istoria matematicii, amănunt la care protagonistul se gândeşte în timp ce se află, noaptea, alături de alţi revoluţionari, în clădirea Facultăţii de Matematică, pentru a o apăra împotriva teroriştilor, a contrarevoluţionarilor şi nu se mai ştie împotriva cui. Este vorba de „Bernhard Riemann, omul ce a inventat obiectul de bază al muncii, spaţiul cu care se lucrează în geometrie [geometria riemanniană şi diferenţialele suprafeţelor, puse la punct de Riemann, au servit ca piese importante în conturarea teoriei relativităţii, n.m., RV.]. El, tocmai el, să spunem precis. El a petrecut o noapte servind Revoluţia de la 1848. De la nouă dimineaţa, pe 24 martie 1948, şi până la unu după-masă, în ziua următoare, servind de gardă [corect: „în serviciul de gardă”, n.m., R.V.] la Palatul Regal din Berlin, ca membru al corpului studenţilor. Nu a lăsat nimic scris despre noaptea aceea. Nu ştim la ce s-a gândit, nu ştim ce a crezut despre acea scurtă experienţă revoluţionară. Ce s-ar fi întâmplat cu noi, toţi ceilalţi, noi, cei normali, lipsiţi de adânca lui înaintevedere, dacă el s-ar fi prăpădit atunci? Câte idei senzaţionale s-ar fi descoperit cu întârziere şi mult mai greu dacă el, întâistătătorul conceptelor noastre, ar fi pierit inutil pentru o ţară care nici măcar nu era a lui? A avut şi veacul al nouăsprezecelea mizeriile lui, oribile, fără îndoială, dar a avut, oare, ceva ca lucrurile pe care le văd eu?”

Iar tânărul student în anul întâi, iniţiator, după cum spune, al întâiului proiect de statut al Ligii Studenţilor, nu pare să vadă lucrurile la fel cu majoritatea celorlalţi colegi ai lui. Confruntările cu iz maoist, adică de „revoluţie culturală”, din timpul discuţiilor legate de viitorul facultăţii, dar nu numai, sunt încă unul dintre punctele tari ale cărţii. Dacă este nevoie, s-ar putea certifica autenticitatea atmosferei măcar prin compararea cu dezbaterile de la Facultatea de Litere, aşa cum sunt relatate de profesorul Dumitru Micu în memoriile sale, intitulate *Sfârşit şi început de mileniu*. Lumea nouă care se năştea, cu sacrificiile unor perdanţi cum a fost Cristi, camaradul autorului, soldatul singuratic şi lovit de soartă din Unitatea Militară 0396. Dar nu se arăta mai frumoasă decât cea veche.

Noaptea în care cineva a murit pentru tine, aşa cum este scris, străbătut de un suflu de autentic, de o tensiune netrucată şi de un efort narativ-rememorator ce nu vrea decât să restituie ceva din adevărul scurtei şi dramaticei perioade care stă la originea unei mari cotituri în istoria României, mi se pare unul dintre romanele remarcabile ale ultimilor ani în proza românească.

Radu VOINESCU

Un autor oniric

Visele ţin de realitatea înşelătoare a nopţii, deschizând dimensiuni imaginare sau abisale existenţei. Ele au fost surse pentru literatura romantică sau suprarealistă. Hypnos, zeul somnului, avea o mie de fii, proliferarea lui însemnând polimorfism. Dintre aceştia, Morfeu îşi putea schimba cu uşurinţă înfăţişarea, creând o lume himerică. Ştiinţa descifrării viselor are un spectru bogat, de la oniromanţie, până la psihanaliză. Fără îndoială, în literatură avem a face cu o simulare (cum susţine gruparea onirică, înfiinţată de Dumitru Ţepeneag şi Leonid Dimov, în 1965), preluându-se fie mecanismele de producere a viselor, fie tipul de scenarii onirice, fie anumite simboluri. Visul este calea de trecere într-o lume fantastică, având o evoluţie necontrolată, evazivă, captivantă prin inefabilitatea sa, conţinând chei de citire subliminală. Pentru a marca acest aspect mlădios, D. Ţepeneag defineşte *onirismul estetic* „un fel de muzică pictată, de timp fără încetare convertit în spaţiu". Scriitorului oniric i se oferă modalităţi de înscenare nelimitate. Ne place să dormin şi pentru a visa, pentru a savura istorii deghizate. Domnişoarele îşi fac somnul de frumuseţe, lăsându-se copleşite de reverii seducătoare.

Cartea lui **Florian Stanciu** se numeşte **Pe căile lui Hypnos – pagini scrise cu vise** (Editura Muzeul Literaturii Române, Bucureşti, 2006). Personajul narator, a cărui vârstă oscilează între copilărie şi senectute, este bolnav de visare, compunând o poveste existenţială onirică. Simptomatică pentru el este vocaţia zborului: „totdeauna mi-e greu să încep... să mă ridic de la pământ... trebuie mai întâi să alerg repede... să depăn din mâini şi din picioare... să mă scutur de greutatea trupului şi să mă înalţ uşor, uşor... [...] odată ce mă ridic mult prea sus mă cuprinde o înfrigurare... poate chiar o spaimă: sunt clipele în care nu mai desluşesc nimic dedesubt, nici măcar ca prin ceaţă, nici tu crânguri, nici păduri... nimic. de m-aş mai înălţa încă puţin, îmi spun, aş pierde drumul înapoi şi, cine ştie, nu i-aş mai da de urmă... poate asta mi s-ar întâmpla: m-aş pierde în cer." (p. 7-8). Nu este confesiunea unui adolescent sensibil, dominat de stări paradoxale, consumând în sine întrebări, ci modul de existenţă al unuia (visul se repetă la vârste diferite) care confundă realul cu imaginarul, care cade dintr-un vis în altul, îşi închipuie că este urmărit şi scapă zburând, evită dificultatea unui loc mlăştinos, aterizează într-o grădină, într-un pom, pe un acoperiş. Este când un solitar, când un sociabil, se pierde în faţa fetei pe care o iubeşte, sau este îndrăzneţ. Lumea din jurul său se metamorfozează miraculos, fiind observată, de cele mai multe ori, de la înălţime, panoramic. Dominat de contagiunea onirică, scriitorul inventează abundent, transformând naraţiunea în mici fragmente de halucinaţie, transcrise sub formă de poeme în proză. Imaginile se succedă într-un ritm caleidoscopic, textul este fără structură, sincopat, cu psihologie minimă, sau deloc, bazându-se pe viziuni, pe exprimarea unor stări. Naratorul este un vulnerabil, ameninţat de invadatori străini, de animale fioroase, de forţe agresive. Uneori, crâmpeiele onirice sunt înlocuite cu anamneze, evocându-se mici episoade din copilărie şi tinereţe, necoagulate istoric, lăsând simţurile să le reactualizeze. Se pare că şi alte personaje suferă de levitaţie, deplasându-se dintr-un loc în altul prin văzduh. Unchiul C. pluteşte într-un nor. Alegoric, sunt pomenite evenimente istorice, sociale: invazia sovietică, colectivizarea. În fond, recursul oniric salvează, prin memorie sentimentală, timpul evanescent. Muzeul amintirilor este tradus în registru oniric, nu lipsit de poeticitate. Senzaţia de zbor ar putea conota o prospectare a amintirilor, a altei realităţi: „suiam uşor... un pâlpâit din mâini şi din picioare... cum fac scafandri ajunşi în străfundul mării şi apoi încep să se ridice la suprafaţă. mă înălţam clipă de clipă... străvedeam în înalt dar şi în laturi – lumini, luminiţe înţepându-mi ochii ca primele raze ale unor lămpi tocmai aprinse." (p. 26). Se sugerează o plutire amniotică, în afara istoriei. De fapt, între scenariile onirice şi evenimentele diurne există interferări şi transformări. Spaţiul virtual al nopţii atrage, ca într-o misterioasă gaură neagră, activităţile zilei. Geometria visului înlocuieşte psihologia cu imaginea simbolică, este o realitate din care s-a extras realitatea materială, rămânând numai încordarea, gestul, semnificantul. Somnul este o fugă de înfăptuire, este un joc de umbre japonez, dar şi rezolvarea unei curiozităţi necenzurate. Visătorul se ascunde în noaptea sa.

Prin anamneza care, şi ea, este transformată în vis, sunt redeşteptate o lume sătească, elegii existenţiale, decupate, ca în excavările arheologice, din grosimea timpului: „parcă aveam în orbite un ochean şi prin lentilele lui străvedeam alte locuri şi alte timpuri. mă legau de ele fire nevăzute; le aduceam mai aproape de mine, pe cât pofteam. nimeni nu ar fi putut să mi le alunge... să mi le destrame. zăream lucruri ce mi se săpaseră demult în minte... case, străzi, pomi. se dezbrăcau de văluri de ceaţă şi pluteau spre mine." (p. 31). Schema folosită, pentru a sugera fugacitatea, este a întâlnirii cu oameni decedaţi, sau jocul vârstelor, copiii de odinioară fiind prezentaţi bătrâni, prietenii – ca nişte străini. Apariţia iubitei din perioada şcolarităţii, Li, este un nou prilej de levitaţie. Sunt imaginate scene coregrafice, în care oameni zburători dansează cu păsări care se transformă în fete. Existenţa este reprezentată ca învârtirea în cerc a unei tiribombe.

Preocupat de performanţe stilistice, aglutinând imagini eclectice, alegorizând, folosind metamorfoze, sublimând realul, autorul nu are cum să nu fie un manierist. Fantasticul,

care se derulează fără direcţie, conţine o cantitate nelimitată de simboluri. Oniricul inform, fragmentat, repetitiv, nu lasă naraţiunea să se limpezească. Totul se pierde într-un aflux de imagini, în puseuri vizionare, în obsesii, într-un abuz de semnale. O vânzoleală continuă stăpâneşte lumea, toate zboară, dansează, aleargă, se ascund, se ameninţă, nu au linişte, într-un decor straniu, adesea încremenit. Se amestecă codul subconştientului cu insensibilităţile absurdului. Sunt extravertite angoase, pulsiuni, stări morbide. Unele, psihanalizabile. Recuzita mai conţine dedublări, alienări, peisaje convenţionale, înscenări kafkiene, geometrii variabile: „ajunserăm la o răscruce de străzi peste care se înălţa silueta zveltă, strălucitoare a unei catedrale. unde ştiam că era o piaţetă, acum mă întâmpina un bazar ghiftuit de mărfuri şi mişunând de lume. la câteva tarabe ce se-nvecinau cu trotuarul se-aşezaseră nişte funcţionari, fiecare dintre ei în faţă cu câte o maşină de scris. ia te uită, zic, tocmai de ce am eu nevoie...” (p. 68).

Cartea este neîncadrabilă în categorii de gen şi specie, sustrăgându-se deliberat unei forme. Fără coerenţă pe spaţiu mare, fragmentele compun imagini, mici scene spontane – după modelul oniric. Cadrele se schimbă pe neaşteptate, oamenii apar sau dispar miraculos, se evaporă sau zboară, se metamorfozează. Sunt amestecate remanenţe de memorie, secvenţe ale cotidianităţii, adesea decupate din context. Personajul narator, abulic, absent, este purtat de un flux neştiut, ca un obiect oarecare, în spaţiu, în timp: „nu ştiu ce se petrece că, într-o clipită, rămân singur. larma de mai-nainte, poate liniştea de acum... sau cumva şi una şi alta... mă strămută într-un abur de ameţeală. îmi spun: unde pieriră?... nici urmă nu rămase din ei.” (p. 77). Timpul nu mai este vectorial, ci disipat în imagini, ţâşnind în toate direcţiile; spaţiul este destructurat, suferind transformări uimitoare. Realitatea este iluzorie, teatrală, marcată de simboluri tainice, de bizarerii. Omniprezenta Li, iubita din copilărie, dar şi alte imagini feminine, ţâşnesc de te miri unde, sunt hieratice. Totul evoluează ca în transă: apariţii de avioane fără motor, trenuri care circulă fără roţi, fără locomotivă, personaje care se comportă ca nişte scamatori. Automobile, trăsuri, vehicule ameninţătoare gonesc nebuneşte. Coşmaruri alternează cu seninătăţi sau cu situaţii absurde. Deşi cartea are în întregime un regim oniric, evenimentele, gesturile au concreteţe, scenele sunt prezentate realist, în ciuda faptului că viii şi morţii se amestecă; la fel, amintirile şi fanteziile. Ca şi visul, cartea este compozită. Textul devine când confesiune, când anamneză. Se fac resuscitări ale copilăriei rurale, uneori păstrate în dimensiuni veridice, alteori prelucrate simbolic. Este reluată perseverent imaginea alcătuirii duble, de om şi de pasăre, a povestitorului. De asemenea, întâlniri repetate cu fete, cu femei dragi, plimbări vibrante, comunicative, gesturi tandre. Mereu neliniştit, într-o permanentă stare deambulatorie, naratorul urcă scări, străbate culoare nesfârşite, misterioase, parcurge străzi, pare urmărit, are întâlniri neaşteptate, este atacat de câini sau de animale hidoase. Rulate, stopate, secvenţele nu au o logică de cursivitate, exprimă o stare de alienare: „merg îndelung şi nu întâlnesc în cale nici uşi deschise, nici stăpâni... nimic. şi mi-aud numai paşii tropăind pe podelele de lemn. în totul o construcţie veche, îmi spun, şi pesemne pustie. mi-e să nu mă învârtesc perpetuu ca-ntr-un cerc imens şi să nu mai ies la lumina zilei. spre uşurarea mea nu se întâmplă aşa...” (p. 160). Cartea pare un jurnal oniric de amintiri, de obsesii, fără convenţionalităţi.

Fantasticul intră în funcţiune mai ales în situaţii de impas, ca reacţie la coşmar. Pentru că adesea unghiul de vedere este în înălţime, apar imagini de case, peisaje, instituţii, întreprinderea la care protagonistul lucrează, făcând statistici, calcule interminabile. Memorabilă este secvenţa în care, asemenea carului Sfântului Ilie, căruţa plină cu ştiuleţi de porumb a tatălui îşi ia zborul, de la câmp, hurducăind peste podul de nori: „tata roteşte sporadic biciul deasupra cailor... plesneşte... şi din plesnete ţâşnesc fulgere... iar dedesubtul nostru roţile iscă un duruit surd de tunete ce se pierd alergând unele după altele pe sub cupola zilei./ uimit de ce ni se-ntâmplă şi luat de un val de spaimă. de-odată începem să coborâm. cu cât ne lăsăm mai jos, cu atât desluşesc mai bine mulţimea de lume de pe la capătul tarlalelor. Coborâşul e năprasnic de repezit... iar eu, prins de teama de-a nu ne sfărâma, izbindu-ne de pământ.// am revenit cu bine în chiar locul de unde plecarăm mai înainte şi încărcarăm iar căruţa.” (p. 215).

Privită în general, cartea este una despre iluziile existenţei, realitatea căpătând, pe măsură ce se derulează, evanescenţa visului. Din trecerea prin fluviul vieţii nu rămân decât fragmente fantasmatice. Autorul continuă, la distanţă în timp, elegantul program al grupării onirice din anii 60, asumând cu luciditate calitatea de scriitor după „legile visului”.

Paul ARETZU

„Scrisoarea” faimoasă nici azi nu se lasă...

De Caragiale, lumea încă ştie. „Graţie” politicii noastre. Şi-acu’, ca şi-atunci. Omu’ brici a scris, satiric, peren. Mă înnebunesc dupe stilu’ lui. Şi replica-i hâtră. De-asta revăzui „Scrisoarea pierdută”. Cu „capitaliştii” de la Comedie. Recent, la Piteşti. Treabă de echipă. Adusă pe scenă de Alex Dabija. Ireş, Teleoacă, Chiriac, Vizante, Mihăiţă, Racoţi, Dobrovici, Teodosiu, Huluba şi Rădulescu. Toţi angrenaţi de la egal la egal, ideal. La fix conlucrând între ei, cu folos. Întru comic neaoş şi irezistibil. Cu mesaj valabil şi-n zilele noastre. C-aşa-i la români. Intrigă, şantaj, zone gri, constant. Nulitate, gârlă, compromis, destul. Pupat piaţa, cum se zice. Pur dâmboviţean şi la nesfârşit…

Şi Marcel, şi George, Florin, Valentin, Mihaela, Dragoş, Marius, Dorina, Dan şi Eugen au prestat cu sârg. Cu entuziasm şi echilibrat. Nuanţat bogat. Experienţă au, pricepere, cert. Personalitate, notorietate. Puse în comun, în nobilu’ scop. De-a ne veseli şi-a reaminti un text exemplar. Potrivit rostindu-l, meritat slăvindu-l. Pe scenă urcând hotărât, aplauze vii obţinând. Ca să zic din nou, apăsat: vivat comedia şi-a’ ei slujitori…

Adrian SIMEANU

Florin Dochia

Inanna, 4

ţipătul tău ca un tunel aerodinamic
în care antrenez bulbi de lalele
până se fac fluturi şi desferecă
porţile de carne ale unei muzici abia auzite.

ţipătul tău e bomba cu efect extaziant
din care izbucnesc cioburi de aer solid şi
mi se strecoară în artere ca în nişte
canale subterane pline cu lichid amniotic
şi cutreierate de şobolanoizi electrici.

ţipătul tău întăreşte ideea unui big bang
din care ies universuri după universuri şi
te pătrund rând pe rând, ai în tine
un olimp de zei refugiaţi
din pricina unor războaie de alcov,
ai în tine promisiunea unui paradis pedestru,
ai în tine latenţa unei lumini în picioarele goale,
ea o să explodeze în inima mea flămândă
şi din pasărea care am fost va să rămână
nimic altceva decât zborul.

Inanna, 4

ton cri comme un tunnel aérodynamique
où je lance des bulbes de tulipes
jusqu'à ce qu'ils se métamorphosent en papillons
et ils rompent les chaînes
des portes en chair d'une musique à peine audible.

ton cri est la bombe à effet extasiant
d'où éclatent des débris d'air solide
qui glissent dans mes artères comme dans
des canaux souterrains pleins de liquide amniotique
et hantés par des ratoïdes électriques.

ton cri confirme l'idée d'un big bang
qui engendre univers après univers
ils te pénètrent l'un après l'autre, il y a en toi
un olympe de dieux réfugiés
à cause de certaines guerres d'alcôve,
il y a en toi la promesse d'un paradis pédestre,
il y a en toi la latence d'une lumière à pieds nus,
qui va exploser dans mon coeur affamé
tandis que de l'oiseau que je l'ai été il ne restera
rien d'autre que le vol.

Versiune franceză de **Laura ŞERBAN**

Fereastra

Un magazin al nostalgiei postmoderne...

...avea să mă uimească la începutul acestui an, salvându-mi dorinţa de puternică impresie, atunci când se întâmplă ca toate lucrurile din jurul meu, atât de cunoscute, să fie risipite într-un plictis fără sfârşit.

Ştiu că lumea poate merge înainte oricum... Şi totuşi, mă împac greu cu o astfel de „linişte" cenuşie. Într-o asemenea zi, mi-a picat sub ochi un fel de „păpuşerie" a mărgelelor şi a bijoulette-lor *handmade* – nişte madlene de familie bună, într-un dialog plin de afecţiune cu protectoarea şi stăpâna lor, Elena. Am descoperit un magazin magic-modern, răsărit discret între clădiri binecunoscute, în apropierea unei tufe de scoruş ornamental, care-i sporea transparenţa. Un magazin ca o cutie de sticlă, unde stăpâna pietrelor şi a gemelor rare caută culcuş pentru sclipirile lor mătăsoase. Pandante şi broşe, cercei ca nişte bulbi gata înfloriţi, gulere cu perle bătute în voal şi catifea, eşarfe împachetate origami, poşete aduse din alte meleaguri, în culori aburite şi blânde, mărgele de nisip, mărunte şi moi – un fel de năvod violet ce se poate purta în jurul gâtului – în fapt, însăşi bucuria simţită în clipa în care toate neliniştile sufletului fac loc limpezimii, luminii.

Prin pereţii subţiri ca de aer ai micului magazin răzbate o mângâiere. Elena ştie să primească lume. Elena are sub tejghea o carte a lui Orhan Pamuk, din care citeşte la răstimpuri. Elena ştie să potrivească găteli, cu gesturi simple, ca şi cum ar pune la loc tot ceea ce s-a pierdut în aceste vremuri greoaie.

Şi din nou mă gândesc că lumea poate merge înainte, oricum... Fără să-şi facă prea multe griji. „Nimicul n-are nevoie de nimeni". Oamenii renunţă cu seninătate la bucuriile mici, la trăinicia şi tihna spaţiilor proporţionale cu fiinţa lor. Şi se aruncă în gol în marketuri uriaşe, diforme, în huruit de cărucioare, în mirosuri de pâine plăsmuită, laolaltă cu cele de fructe veştede şi detergenţi.

Aparenţe, aparenţe, aparenţe...
Priviri goale, egale, nediferenţiate.
Şi marfa te cumpără...

Se cuvine să mă opresc, să nu alterez definitiv armonia priveliştilor de colecţie. Se cuvine, mai ales, să păstrez ca martor al acestora, sufletul de fluture al podoabelor din „păpuşeria" Elenei.

Liliana RUS

Marian Ruscu: *În jurul grotei*

Îmbinând relatarea auctorială, obiectivă, cronologică, a unor întâmplări petrecute în prima jumătate a secolului al XX-lea, în Bucureşti şi în împrejurimi sau pe Valea Prahovei, zone de expansiune ale lumii capitalei şi spre lumea acesteia, cu prezentarea prin flash-back sau prin apelul la stilul indirect liber, romanul lui **Marian Ruscu**, ***În jurul Grotei*** – Editura Premier, Ploieşti, 2012 – este o construcţie polifonică, în care se intersectează destinele mai mult sau mai puţin spectaculoase ale unor personaje, din generaţii diferite, fiecăruia, la intrarea în scenă, făcându-i-se o prezentare succintă, în manieră tradiţională, într-o tonalitate, un limbaj şi o construcţie a frazelor al căror aport este esenţial în crearea culorii locale şi temporale.

Un număr considerabil de nuclee epice, ale căror secvenţe se întreţes, fără a fi separate în capitole, ca şi când naratorul s-ar lăsa condus de memoria involuntară, aduc în faţa cititorului un peisaj uman dintr-o epocă de tranziţie de la sat la oraş, când încă firele care-i leagă pe unii de alţii sunt puternice, iar diferenţele – sociale, culturale etc. – sunt, de cele mai multe ori, mai ales la nivel declarativ, dar deloc ostentativ. Intrigi amoroase, amoruri licite, dar, şi mai multe, ilicite, crime vindicative, asasinate politice, drame de tot felul, război, cutremur, exod, răzbunări, nunţi, botezuri, decese, trădări, platitudini existenţiale, ambiguităţi, picaro de mahala, fete ambiţioase, harnice, care visează să se împlinească profesional, dar, mai ales, matrimonial, femei de carieră, pioniere în domenii importate din Occident, tineri bravi care-şi leagă destinul de cel al ţării, prin cariere militare, clanuri animate de orgolii, politicieni, diplomaţi, industriaşi, bancheri, agricultori, boemi, „pişicheri" etc. alcătuiesc tabloul unei lumi care îşi păstrează, în ciuda tuturor disfuncţiilor pe care le trăieşte, o aură de ingenuitate, de pitoresc, învecinându-se, în bună parte, nu atât cu idilicul, cât, mai de grabă, cu o nobleţe pe care o conferă asumarea şi detaşarea, concomitent, cu seninătate de capcanele destinului.

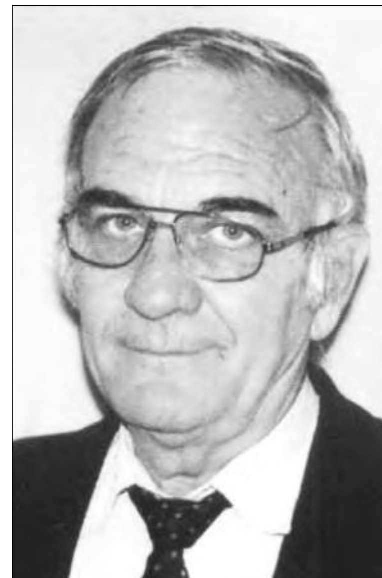
Roman doric, în mare parte, în terminologia lui Nicolae Manolescu, în primul rând prin ubicuitatea naratorului, cu predilecţie pentru istorism, aducând date din trecutul personajelor şi cu privire la constituirea şi, apoi, la dezvoltarea unor idei, cartea lui Marian Ruscu este fresca unei lumi a cărei verosimilitate e susţinută prin tehnicile la care apelează naratorul, valorificând, în special, detaliul, trimiterile la informaţii atestate istoric, o topografie şi o toponimie larg exploatate - *O luară pe jos din Smârdan pe lângă Galeriile Blanduziei şi Biserica Doamnei, intrând pe Calea Victoriei, pe care nu o ocoleau, ori de câte ori aveau ocazia, şi agale, în apropiere de Palatul Regal, cotiră pe C.A. Rosetti. La intersecţia cu Jean Louis Calderon se îndreptară către Grădina Icoanei, colţ cu Pictor Verona, unde locuia familia Petreanu.* – etc., dar şi prin posibilitatea încadrării acesteia în perimetrul conturat de bogata tradiţie a scrierilor literare despre aceeaşi perioadă care face obiectul său. Cu elemente de saga, Elena/Hellen Pantazi, Aritina Negulescu, Coralia Vlădescu, Lena, Ciprian Petreanu, George Lupaşcu, neamurile lor, români, aromâni, ruşi, nemţi, turci, înalta societate, dar şi clasele de jos etc., toţi şi totul se adună, direct sau indirect, în jurul grotei, a cărei legendă se perpetuează şi se amplifică, prin contribuţia dramatică a unor personaje care vin să împlinească blestemul miresei care, fugind de alesul părinţilor, s-ar fi aruncat cândva în lacul sărat de acolo. Că se sinucid, sunt ucise sau ajung, de cele mai multe ori, să trăiască banal, multe dintre ele cred că *nu trebuie să laşi viaţa să treacă pe lângă tine, dacă trece nu o mai poţi prinde de pe urmă, oricâte încercări ai face.*

Pe front, în exod, prizonieri, răniţi, la Bucureşti, în Bălţi etc., conştiente sau nu de schimbările care se produc fulgerător în viaţa lor şi a lumii, personajele romanului lui Marian Ruscu demonstrează o poftă de viaţă nestăvilită care, uneori, transcende inteligibilul, făcându-şi, de pildă, apariţia metempsihoza, ca în cazul Luciei Chiriceanu, moartă de douăzeci de ani, însă cu o dragoste încă vie pentru soţul ei, Artur, pe care sufletul ei neliniştit îl caută neîncetat, amăgindu-se, iar ecourile întrupării acestei iubiri îl urmăresc pe Ciprian Petreanu atât în momentele când se rătăceşte în viitor, cât şi când i se naşte fetiţa, a cărei asemănare cu misterioasa apariţie este izbitoare.

Paranormalul transfigurează oarecum orizontul cărţii, răstoarnă perspectiva apropiind-o de romanul mitic, alegoric şi dându-i o notă de „realism magic", care aminteşte de proza fantastică a lui Mihai Eminescu, Mircea Eliade, de D. R. Popescu, dar şi de scrierile sud-americanilor, ca, de pildă, experienţele tânărului Ciprian Petreanu, care aduc motivul strigoiului, al dublului şi prin care sporeşte densitatea epică. Transgresând barierele temporale, personajul amintit accede la secvenţe de trecut şi de viitor, însă revine, după fiecare incursiune în altă dimensiune, la realitate, fără urmări spectaculoase.

Urmând, aşadar, un traseu uneori incredibil de sinuos, din spaţiul românesc şi până în Balcani, revenind aici, urmărind tribulaţiile beligeranţilor din Primul Război Mondial, personaje cu destine sfâşietoare, de o cruzime a cărei detaliere frizează uneori naturalismul sau chiar oniricul, în cele două părţi ale sale – *În jurul grotei* şi *Pregătiri pentru schimbare* –, romanul lui Marian Ruscu îi oferă cititorului o acţiune de o deosebită densitate, stăpânită de un narator vigilent, ferm, raportându-se echidistant la marasmul care tinde adesea să-i copleşească pe actanţii care ilustrează o mare diversitate de tipologii, însă experienţele prin care trec sunt de foarte multe ori insolite şi incredibile.

Ruxandra şi Daniel Preduţ

Scriu cu o deosebită emoţie despre una dintre cele mai interesante expoziţii care a avut loc la Galeria de Artă Metopa în ultimul an. Din păcate, sala care-i găzduieşte pe Ruxandra şi Daniel Preduţ se dovedeşte mică şi lipsită de o lumină suficientă pentru a citi în normalitate operele expuse. Poate vom avea într-o zi o sală de nivel European, pentru că artişti plastici care să o onoreze avem.

Despre expoziţia celor doi pictori am numai cuvinte de laudă. În primul rând pentru că totul, absolut totul este de calitate. Şi aş începe de la panotajul excelent realizat de Daniel (pentru a nu ştiu câta oară îl felicit!!). Lucrările aşezate pe un principiu cronologic şi simetric ne oferă apropierea de tendinţele comunicării celor doi artişti.

Ruxandra îşi asumă rolul de primadonă în această manifestare şi vă spun cu mâna pe inimă că îl rezolvă cu brio. Faţă de anul trecut, artista „curăţă" cu mult curaj şi pricepere fiecare „zonă" a compoziţiilor, oferind o pictură plină de prospeţime şi promisiuni. Raportul cromatic este de calitate (mult mai evident în lucrările de anul acesta). Pictoriţa nu renunţă la modul. Pentru ea oala (chiupul) devine un simbol al fertilităţii, al credinţei şi, de ce nu, al perenităţii. Fie că obiectul este mic, mijlociu sau mare, el devine un vehicul al comunicării. Ruxandra nu va renunţa uşor la acest element care îi oferă posibilităţi nenumărate de filozofare. Lutul, materia din care am fost creaţi, este de altfel una din legăturile spirituale dintre compoziţiile ei şi autoportretele lui Daniel. Amândoi tratează printr-o cromatică rece (este atributul verticalităţii, dar şi al transcendenţei) probleme de trăire estetică şi nu hedonică.

Daniel Preduţ rezolvă în două autoportrete (de o subtilitate specifică minimaliştilor) stări de extaz în faţa supremaţiei adevăratului mijloc de comunicare al picturii: CULOAREA. Aici apare necesitatea de a vă ruga să „lecturaţi" repetat opera lui Daniel. Motivul este foarte simplu: fiecare vizionare a acestor lucrări vă oferă alte şi alte puncte de vedere a personalităţii (seducătoare, de altmineri) pictorului.

Remarcabil este la această expoziţie şi caracterul oarecum didactic al aşezării pe simeze. Lucrări selectate şi aşezate de aşa manieră încât spaţiul dintre ele să producă respiraţie.

Mă bucur că din când în când la Piteşti se deschid astfel de expoziţii, care salvează ideea de artă autentică. Poate publicul nostru, atât cât este, va reuşi să facă diferenţa dintre arta adevărată, care comunică prin mijloace specifice genului şi „bucătării" comerciale. Numai acceptând dialogul cu artiştii, putem să facem posibil progresul în creaţie.

Ruxandra face un pas uriaş în faţă. Asumarea unei astfel de comunicări este lăudabilă. Despre Daniel nu pot decât să semnalez constanţa eleganţei ce respiră din opera sa. Este un perfecţionist notoriu.

Felicitări amândurora!

Ion PANTILIE

Eveniment cultural

Cinematograful „Sebastian Papaiani"

Tudor Pendiuc, primarul municipiului Piteşti, şi Marius Cristian Iuraşcu, Director General România Film, au fost organizatorii festivităţii de acordare a denumirii „Cinematograful «Sebastian Papaiani»" sălii de proiecţie cinematografică cunoscută sub numele „Cinematograful «Modern»", din Piteşti.

Evenimentul, care a avut loc în data de 1 martie a.c. chiar în cinematograful cu pricina, vine ca o recunoaştere şi omagiere a piteşteanului Sebastian Papaiani, actor, nume de referinţă al cinematografiei şi teatrului românesc.

La eveniment au participat Actorul Sebastian Papaiani, regizorul Geo Saizescu, oameni de cultură, politicieni, iubitori ai artei cinematografice şi teatrale. (**C.L.**).

S-a întâmplat la Centrul Cultural Piteşti

Membri noi la USR şi lansare de carte

În sala Simpozion a Centrului Cultural Piteşti a avut loc, în data de 7 februarie, festivitatea de primire a noilor membri ai USR - Filiala Piteşti - : Constantin Hârlav şi Mihai Barbu (membri titulari) şi Gabriel Cazan şi Cristian Meleşteu (membri stagiari).

După festivitate a urmat lansarea noului volum de versuri al poetului şi jurnalistului Ştefan Dumitru Afrimescu, intitulat *Quantica*.

Amfitrionii celor două evenimente au fost Nicolae Oprea, critic literar şi preşedinte al USR – Filiala Piteşti – , Mircea Bârsilă, poet şi critic literar şi Dumitru Augustin Doman, prozator, redactor şef al revistei Argeş.

Au participat la eveniment scriitori, jurnalişti şi prieteni ai celor sărbătoriţi. (**C.L.**)

Ora de poezie a Coniţei Lena

Poeta Coniţa Lena, autoare a trei cărţi de poezie şi membră a USR, a citit din creaţia ei, marţi, 19 februarie a. c., în cadrul programului „Printre cărţile oamenilor de cultură argeşeni", iniţiat de Centrul Cultural Piteşti.

Din creaţia poetei au mai recitat versuri eleve de la Colegiul Tehnic Dimitrie Dima şi Colegiul Economic Maria Teiuleanu.

La eveniment au participat Carmen Dumitrache, director al Centrului Cultural, prof. Iris Tănăsescu, prof. Tatiana Nica, elevi de la cele două şcoli şi poetul Virgil Diaconu, care a prezentat-o pe Coniţa Lena, punctând predispoziţia spre joc şi limbajul viu colorat al versurilor autoarei. În mare, o oră de poezie şi dialog întru totul reuşită. (**C.L.**)

Universitari niponi la o şcoală din Piteşti

„Spiritul japonez al răbdării decente – ninja" este numele activităţii susţinute de patru universitari japonezi – Moriyama Tomohiro, Fufumori Masafumi, Koyama Masashi şi Oana Tomohiro – la Şcoala Gimnazială „Nicolae Bălcescu" Piteşti, în data de 19 februarie 2013.

În cadrul programului, profesorii Universităţii Kinki din Osaka au vorbit elevilor claselor V – VIII, din şcolile „N. Bălcescu" şi „Ion Minulescu" despre spiritul ninja, geografia şi limba japoneze. Partea română a prezentat două expoziţii interesante – Expoziţia de grafică „Chipuri nipone", realizată de Ionuţ Aldea şi Alina Marica, elevi ai clasei a VIII-a B şi Expoziţia de obiecte tradiţionale nipone.

La evenimentul organizat de profesoarele Silvia Neagoe, Mihaela Manea şi Cristiana Munteanu au participat şi profesorii Tiberiu Solomon, director, Cornelia Zibileanu, inspector de specialitate al I.S.J. Argeş, Cecilia Enache, Magdalena Dinu, Manuela Fianu, Cornelia Solomon. (**C.L.**)

Premiile naţionale pentru poezie „Mircea Ivănescu”, ediţia 2013

Asociaţia culturală Artgothica Sibiu anunţă deschiderea înscrierilor pentru Ediţia 2013 a Premiilor Naţionale pentru Poezie „Mircea Ivănescu”. Premiile se acordă pe trei secţiuni.

1. Premiul „Mopete” pentru manuscris

Pot participa scriitori nedebutaţi în volum, indiferent de vârstă şi fără restricţii de apartenenţă la uniuni de creaţie sau alte organizaţii. Concurenţii vor trimite între 20 şi 30 de poeme, culese cu diacritice, cu caractere Times New Roman, corp minim 12. Grupajul va fi trimis prin e-mail la adresa artgothica.sibiu@gmail.com, până la data de 1 mai 2013, de pe orice e-mail care nu conţine numele real al autorului. Organizatorii vor confirma explicit recepţia e-mail-ului conţinând grupajul de poeme. (Vă rugăm să retrimiteţi e-mail-ul în cazul în care nu aţi primit confirmarea de primire). Identitatea autorului poate fi solicitată doar după încheierea jurizării. Orice participant despre care se va constata, de către membrii Colegiului Director al Asociaţiei Artgothica Sibiu, că a furnizat, în e-mail-ul de înscriere în concurs, indicii despre identitatea sa, va fi descalificat. E-mail-urile de înscriere la concurs vor fi arhivate şi vor putea fi consultate, la cerere, de oricine este interesat. Premiul constă în următoarele: Diplomă (oferită de Asociaţia Artgothica Sibiu), Trofeul „Mopete pentru debut” şi publicarea unui volum de poezie inedit al autorului la una dintre editurile partenere.

2. Premiul „Mircea Ivănescu” pentru Debut

Condiţia de înscriere este ca volumul de debut să fi fost publicat între 1 ianuarie 2012 şi 31 decembrie 2012. Pot înscrie volume atât editurile cât şi autorii. Se vor trimite câte 5 exemplare din volumul înscris, împreună cu datele de contact ale autorului, prin poştă, cu confirmare de primire, pe adresa: Asociaţia Artgothica Sibiu, 550024 Sibiu, Bld. Victoriei, nr. 28, până la data de 1 mai 2013, data poştei.

Premiul constă în următoarele: Diplomă (oferită de Asociaţia Artgothica Sibiu), Trofeul „Mircea Ivănescu pentru debut” şi o sumă de bani.

3. Premiul „Mircea Ivănescu” pentru Poezie

Condiţia de înscriere este ca volumul să fi fost publicat între 1 ianuarie 2012 şi 31 decembrie 2012. Pot înscrie volume atât editurile cât şi autorii. Se vor trimite câte 5 exemplare din volumul înscris, împreună cu datele de contact ale autorului, prin poştă, cu confirmare de primire, pe adresa: Asociaţia Artgothica Sibiu, 550024 Sibiu, Bld. Victoriei, nr. 28, până la data de 1 mai 2013, data poştei. Premiul constă în următoarele: Diplomă (oferită de Asociaţia Artgothica Sibiu), Trofeul „Mircea Ivănescu pentru Poezie” şi o sumă de bani.

Reguli generale

1. Este interzisă participarea la concurs a membrilor Colegiului Director al Asociaţiei Artgothica Sibiu cât şi a rudelor acestora de gradul I.

2. Membrii juriului vor juriza complet independent şi vor furniza rezultatele finale ale jurizării în corespondenţă privată cu Secretariatul juriului. Fiecare dintre membrii juriului va desemna câte 3 grupaje sau volume, la fiecare dintre cele 3 secţiuni, notate, în ordinea descrescătoare a opţiunilor, cu note de la 5 la 3. Câştigătorul fiecărei secţiuni va fi desemnat prin realizarea mediei aritmetice a notelor primite de la membrii juriului. În caz de medie egală, membrii juriului vor vota între grupajele sau volumele cu medie egală, cîştigătorul fiind desemnat cu majoritatea voturilor membrilor juriului.

3. Nominalizările vor fi anunţate pe site-ul Asociaţiei culturale Artgothica Sibiu, la adresa http://artgothica.wordpress.com/. Decernarea premiilor va avea loc în cadrul Taberei Internaţionale de Poezie Artgothica-2013.

Juriul care va acorda premiile este următorul: preşedinte Alexandru Cistelecan, membri Ştefan Ion Ghilimescu, Ion Mureşan, Irina Petraş, Lucian Vasilescu.

Magie la Ploieşti

Ca o magmă clocotitoare-n adânc este Wagner. Costin făcând să erupă copleşitor. Recent, la filarmonica din urbea cu gaz. Pesemne că ceva m-a mânat într-acolo. S-ascult, reascult orchestra-i grozavă. Sexagenară, cu ştaif. Profesionistă şi respectabilă, incontestabil. Jur că din sală plecai în extaz. Pe drum către casă doar în elogii vorbind cu colegii. Mirific, am zis unanim. Că fu o cântare tulburătoare. Impresionantă. Cu un program grandios. Ales ideal. Wagner, cum spuneam, Beethoven „Titanul” şi Prokofiev. „Tristan şi Isolda”, concertu' pentru vioară, în re, „Romeo şi Julieta”, balet. Capodopere, cert, nestemate desăvârşite. Răscolitoare când intră pe mâini potrivite. Ca ale lu' Gheorghe Costin, mai sus pomenit. Aprig dirijor, parcă vrăjitor. Un Misha Katz de pe Bega. Cutez aşa să-l compar căci hipnotizează. Şi fascinează imens. Notele fiind pentru el prilej de magie. Din care să ieşi nu ai vrea defel…

Astfel simţii la Ploieşti şi simt încă, uimit. Eşti bun, prietene Ghiţă, şi la Piteşti de-i veni, triumf uriaş vei afla. Argeşenii-s calzi. Ştiu a preţui şi a răsplăti munca de elită. A ta este, sigur. Nu am a uita ce atent lucraşi cu parteneru-ţi model. Daniel Podlovski, reală surpriză. Poate nu sprinţar ca la tinereţe, da' cu arcuşu', temeinic şi-acu. O ceteră faină precis mânuind. Şi-un sunet cristal cu ea izbutind. Ce bine ne-ar prinde de ar sosi şi p-aici. Are clasă şi rasă, vădit. Este temerar, îndrăznind la Ludwig. A cărui lucrare uşoară nu e, în alcătuirea-i cu har. Şi frumuseţea de timp neştirbită vreodat'. Socot c-a onorat-o din plin. Cu măiestrie, fineţe şi stil. Jos pălăria, maestre, ne-om reîntâlni. Merită efortu', l-oi face convins…

Adrian SIMEANU

CONCURSUL DE POEZIE DE DRAGOSTE *LEOAICĂ TÂNĂRĂ, IUBIREA…*

Ediţia a XIII-a, 26 aprilie 2013

Centrul Cultural al municipiului Piteşti, prin revistele de cultură *Cafeneaua literară* şi *Argeş*, organizează ediţia a XIII-a a **Concursului naţional de poezie de dragoste *Leoaică tânără, iubirea…***

La concurs pot participa creatori cu vârste până în 35 de ani, care nu sunt membri ai U.S.R. şi nu au câştigat un premiu la ediţiile noastre anterioare.

Concurenţii vor trimite pe adresa organizatorului câte 5 poezii de dragoste, creaţii originale, nepublicate în volum, fiecare poezie fiind printată sau dactilografiată pe câte o singură pagină, semnată cu numele real al autorului şi având indicat nr. de telefon.

Toate cele cinci poeme vor fi cuprinse într-un singur document cu extensia .doc, cules cu corp 14, Times New Roman CE, mărime 150. Textele vor fi expediate fie la adresa e-mail virgildiaconu2004@yahoo.com, fie poştal, pe adresa Centrul Cultural Piteşti, Str. Calea Craiovei nr. 2, Casa Cărţii, Bloc G1, sc. C, et. I, cod 110013 Piteşti, jud. Argeş, fie se vor depune direct la sediul Centrului Cultural Piteşti, până la 15 aprilie 2012. Manuscrisele nu se înapoiază.

Juriul va fi format din membri ai U.S.R desemnaţi de organizator. Câştigătorii vor fi premiaţi în bani, astfel:

Premiul I:	370 lei
Premiul al II-lea:	310 lei
Premiul al III-lea	280 lei
Menţiune I	220 lei
Menţiune II	220 lei

Festivitatea de premiere va avea loc la Centrul Cultural Piteşti, în ziua de 26 aprilie 2013, ora 12.00. Premiile se acordă numai câştigătorilor prezenţi la festivitate. În caz de neprezentare, premiile se acordă următorilor clasaţi.

Poeziile premiate vor fi publicate în revistele *Argeş* şi *Cafeneaua literară.*

Organizatorul nu decontează cheltuielile de deplasare sau cazare.

„Poezie română contemporană" lansată la Iaşi

Asociaţia Universul Prieteniei a organizat sâmbătă, 23 februarie 2013, începând cu ora 11, la Muzeul „Vasile Pogor" din Iaşi, Galeriile „Pod Pogor", lansarea celui de-al 50-lea volum apărut sub egida sa: **Aventura lecturii. Poezie română contemporană**, al **Mioarei Bahna**.

Volumul cuprinde cronicile literare a 37 de volume de versuri, scrise de 36 de autori, dintre care 5 sunt ieşeni. Este vorba de Daniel Corbu, Emilian Marcu, Cassian Maria Spiridon, Valentin Talpalaru şi Horia Zilieru, care au fost prezenţi la lansare şi care au vorbit despre lucrare.

Invitatul special a fost prof.univ.dr. Constantin Dram care a prezentat cartea. Au mai vorbit despre volum poetul şi criticul literar Paul Gorban, precum şi Lidia Grosu, de la Universitatea de Stat din Chişinău, Republica Moldova.

În public s-au aflat personalităţi ale vieţii culturale, în primul rând ieşene: Mihai Batog-Bujeniţă, Vasile Larco, Sorin Cotlarciuc, Vasile Diacon, Liviu Apetroae, Sandu Cupcea (Chişinău) etc.

Moderatorii acestei manifestări au fost Rodica Rodean şi Iulian Sîrbu.

Rodica RODEAN

Cafeneaua literară

Revistă lunară editată de
Centrul Cultural Piteşti
sub egida
Consiliului Local Piteşti şi a
Primăriei municipiului Piteşti
Fondată în ianuarie 2003

REDACŢIA

Director: Virgil DIACONU
Redactor-şef: Marian BARBU
Redactori: Nicolae EREMIA
Gheorghe FRANGULEA
Ion PANTILIE
Denisa POPESCU
Liliana RUS
Florian STANCIU

Culegere:
Ioana NACIU

Corectură:
Liliana RUS

Tehnoredactare:
Simona FUSARU

Prezentare artistică:
Virgil DIACONU

ADRESA REDACŢIEI:

Centrul Cultural Piteşti,
Cafeneaua literară,
strada Craiovei nr. 2, bl. G 1, sc. C, et. I, Casa Cărţii, 110013, Piteşti
Tel.: 0248/216348, 219976
Fax: 0248/210068

e-mail:
cafeneaua_literara2003@yahoo.com
http://www.centrul-cultural-pitesti.ro

Cont: 50104122256, Trezoreria Piteşti
ISSN: 1583-5847

Responsabilitatea asupra conţinutului textelor revine autorilor, conform legii. Autorii pot avea şi alte opinii decât ale redacţiei.

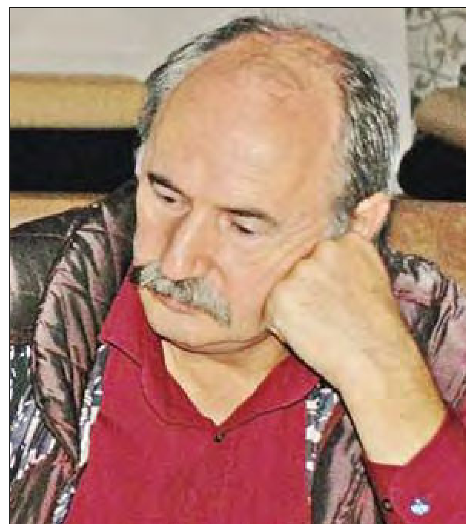
Manuscrisele primite la redacţie nu se înapoiază.

Revista poate fi găsită la chioşcul Muzeului Literaturii Române, Bucureşti.

Tiparul executat la S.C. Tiparg S.A., tel.: 0248/221.348, e-mail: office@tiparg.ro.

Intertexte

Epimenides, spiritul de după somn*

„Pe cele nevăzute dovedeşte-le cu cele văzute.”
Epimenides

Epimenides, poetul epic din Cnossos (Creta), a trăit în ultima treime a secolului al VII-lea î. Hr., fiind cunoscut mai cu seamă pentru vindecările sale magice, puterile divinatorii şi profetice. Era socotit al şaptelea în rândul înţelepţilor, căci „el părea să fie iubit de zei şi iscusit în cele sacre, adică să aibă duh inspirat şi iniţiatic”, spune Platon într-unul din dialogurile sale.

Din cartea *Despre vieţile şi doctrinele filozofilor*, a lui de Diogenes Laertios, aflăm că Epimenides a scris o *Theogonie* în 5.000 de versuri, o lucrare în versuri despre naşterea cureţilor şi corybanţilor şi *Despre sacrificii*, în proză. Tot lui i se atribuie *Purificările*, în hexametri, *Creticile* şi *Oracole*, în proză.

Stranie este însă povestea vieţii sale şi trebuie că ea a cântărit cel puţin tot atât de mult cât faptele ce i se atribuie. Plecat într-o zi de acasă, în tinereţe, Epimenides găsi înspre seară peştera lui Zeus de pe muntele Ida, unde adormi. Când se trezi, se întoarse la ai săi şi, „pătrunzând în locuinţa sa, dădu peste unii care-l întrebară cine este, până ce, descoperind pe fratele său mai tânăr, ce ajunsese între timp bătrân, află de la acesta tot adevărul. Trecuseră 57 de ani. Făcându-i-se astfel faima printre toţi elenii, fu socotit un ales al zeilor”. (Laertios).

Dar somnul lui Epimenides din peştera lui Zeus Diktaios trebuie să fi fost unul iniţiatic, de vreme ce, „el însuşi spunea că avusese parte de un vis în care i s-au ivit zeii şi glasurile zeieşti şi Adevărul şi Dreptatea”, relatează profetul în *Epistola către Tit*.

Înţelegem, aşadar, că cercetătorul celor divine şi-a dobândit toată ştiinţa chiar de la zei, în somn. Dezvelindu-şi învăţătura la trezire, i-au spus *Epimenides*, adică „spiritul de după somn”.

Faima celui trezit din somn ajunsese între timp la Atena, care suferea în vremea aceea de ciumă şi dezbinare. În speranţa vindecării, atenienii trimiseră după Epimenides o corabie. Acesta purifică oraşul şi alungă ciuma, mântuind cetatea. Drept răsplată, atenienii i-au oferit bani mulţi şi mari onoruri. Dar purificatorul n-a cerut nimic altceva decât o ramură din măslinul cel sfânt.

Lobon din Argos afirmă că ar fi ridicat la Atena Templul Eumenidelor, fie ca semn că îmblânzise Furiile, fie că doar se gândea să împlinească acest lucru. Tot la Atena a vrut să înalţe un templu nimfelor, dar a fost oprit de glasul coborât din cer: „Nu către nimfe, Epimenides, ci lui Zeus”.

De la Demetrios aflăm că nu stătea la masă cu nimeni şi că se hrănea cu un aliment primit de la nimfe, făcut din seminţele de nalbă, asfodel şi miere, pe care îl ţinea într-o copită de vită. Templul pe care a vrut să-l înalţe nimfelor trebuie că se voia un dar în schimbul hranei secrete primite de la ele.

„Pretindea, cu privire la sine, că ar fi trăit în mai multe rânduri”, scrie Laertios în cartea sa, iar vieţile acestea trebuie să fi fost altele decât cele trei dovedite deja: viaţa de efeb de dinaintea somnului din peştera lui Zeus Diktaios de pe muntele Ida, aceea din visul în care i s-au ivit zeii şi glasurile zeieşti, şi aceea de după somn, când şi-a dezvelit puterile şi a scris *Theogonia*, a purificat cetatea Atena şi a înălţat altare şi temple.

Platon, filozoful, a văzut în Epimenides „un bărbat cu har divin, o rudă de-a noastră, care a săvârşit unele ritualuri sacre, câte îi poruncise Zeul”. Alţii l-au numit mag, adică cercetător al rânduirii divine a lumii şi au pus purificările sale în rând cu daimonul lui Socrate şi binele lui Platon. Iar cei care l-au nesocotit au făcut-o spre pierderea lor. (Vezi Apuelius, *Apologia*). „Dar cel mai de seamă lucru este că, iniţiind în mistere şi sanctificând cetatea prin expiaţii, purificări şi ctitorii, Epimenides o făcu supusă dreptăţii şi mai deschisă către buna înţelegere”, spune Plutarh, în *Solon* 12.

De la cel iscusit în cele divine ne-a rămas versul: „Pe cele nevăzute dovedeşte-le cu cele văzute.” Cât despre el, săvârşindu-se din viaţă, în anii târzii i s-a găsit pielea împestriţată cu tot felul de litere. (Suidas).

Virgil DIACONU

* Textul face parte din volumul *Atelierul de fluturi*, aflat în lucru.

Cafeneaua literară **aşteaptă răspunsurile dvs. la ancheta** ***Poezia postmodernă*** **(vezi p. 9) pe adresa virgildiaconu2004@yahoo.com.**